ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 124 (8032)
МАЙН 27
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Үглөөдэр һургуулинуудта экзамен эхилхэнь

…ажа ябаа залуу үетэние хү…үүлхэ хэрэгтэ Коммунистиче…арти, Советскэ правительствын …саг үргэлжын угаа ехэ анха…ндуулагдадаг. Партиин XX …һургуулинуудта һуралсалай…үжүүлгын хүдэлмэри һайжа…а, политехническэ һуралсал …өөр дэлгэрүүлхэ тушаа харюу…тай зорилгонуудые табиһан… Мүн зургаадахи табанжэл …город болон хүдөө нютагуудта …эниитын дунда һуралсалда …гэжэ тон шухала зорилго та…ба. Эдэ зорилгонуудые бэе…хын тула манай гүрэн тон ехэ …зөөри гаргашална, залуу үе…е зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэдэ …ай бүхы арга боломжо байгуул…

…тэржэ байһан һуралсалай жэл…һургуулинуудта политехническэ …салые дэлгэрүүлхэ талаар …тойхон алхам хэгдэбэ. Һурал…-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие …харуулжа, тэрэниие ажабайдал…ажахытай нягта холбоотойгоор …хын тула шухала хэмжээнүүд …а. 1—4-дэхи классуудта гар …, 5—7-дохи классуудта һу…алай-туршалгын талмайнуудта …тическа хүдэлмэри, 8 — 10 …суудта хүдөө ажахыгаар, маши…денеэр болон электротехникээр …тикумуудые үнгэргэдэг боло…ябадал эдэ хэмжээнүүдэй тоодо …соно.

…үнөө һуралсалай жэлэй дүрбэ…четверть дүүрэжэ, үглөөдэрһөө …улинуудта экзамен эхилхэнь…хадаа һургуулиин ажабайдалда …харюусалгатай үе болоно. Иимэ…һурагшад экзаменда оруулагда…предмедүүдээ илангаяа ханам…йгаар үзэжэ, гол түлэб зүйл…ые үшөө дахин дабталга эм…эхэ зэргэтэй болоно. Һуралса…жэлэй туршада багшанаршье, …гшадшье оролдолго хэшээл …гаргаһан байна. Нёдондоной… сасуулбал, үнгэржэ байһан …салай жэлдэ манай республи… һургуулинууд зарим тэды ам…а туйлаа. Һурагшадай һура… юрэнхыдөө дээшэлээ. Эрхим …лтэ абаһан һурагшадай тоо …ороо. Улан-Удын 22-дохи, 1-дэ… Баргажанай аймагай Улюнска …усад һургуулинуудта хангалта… сэгнэлтэ абаһан һурагшад …. Тиигэбэшье, экзаменай үедэ …а ехэ наряар хэрэглэжэ, үзэһэн …риалаа түсэблэжэ дабтаха, …гаяа бэрхэтэй зүйлнүүдтэ анха…а онсо хандуулха хэрэгтэй.

…спубликымнай һургуулинуудай …һурагшадай һурасань юрэнхы… хангалтатай гэжэ тоолоод, һа…амараар экзаменай үедэ һууха …ю һаа, ехэ эндүүрэл болохо бай… Олон һургуулинуудта ном заал…ютой һайнаар үшөөл табигдаа… байһаар. Зарим багшанар хү…эридөө халирхайгаар хандана, …гшадай һайн һурасын түлөө … хүсөөрөө тэмсэнэгүй. Илан…ород хэлээр, математикаар …алтагүй сэгнэлтэ абадаг һураг… үшөөл олон гээшэ. Жэшээлхэ… Улан-Удын 12-дохи, 35-дахи но…й дунда һургуулинуудай зарим …суудай һурагшадай 50 процент …унь дурсагдаһан предмедүү… хангалтагүй сэгнэлтэ абана. Прибайкальска, Зэдын, Түнхэ… аймагуудай зарим һургуули…та иимэ ушарнууд бии юм.

…уралсалай жэлэй туршада хэһэн …мэреэ согсолжо, багшанар бо… һурагшад экзаменай үедэ оро…гоо урда тоосоогоо хэхэ байна. …йшье мэдэһээр, экзамен бари…ха предмедүүдэй тоо һайса хорооогдоһон байна. Мүн экзамен дээрэ асууха һуралсалай материалшье бага болгогдоһон юм. Иимэһээ һурагшад экзаменаа тон һайнаар үгэхэ аргатай болоо. Һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон багшанар өөһэдынгөө хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, һурагшадтаа үдэр бүри туһаламжа үзүүлжэ, хододоо консультаци эмхидхэхэ уялгатай.

Дунда һургуули дүүргээд, промышленностьда, хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэеэ хүсэдэг залуу үетэнэй тоо жэл ерэхэ бүри олошорно. Экзамен абажа байһан багшанар политехнизацилгада хабаатай предмедүүдые һурагшадай хэр зэргээр шудалһые, һургуулида үзэһэн юумэеэ ажабайдалтай, үйлэдбэритэй хэр зэргэ холбожо шадахаа болоһые хараадаа абаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, һурагшад, жэшээнь, физикэ, химеэр харюусахадаа гансал теори тухай хэлэхэ бэшэ, харин зарим нэгэн туршалга, практическа хүдэлмэри хэхэ ха юм.

Экзамениие эмхитэйгээр үнгэргэбэл, һайн үрэ дүн гарахань мэдээжэ. Һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд экзаменай үедэ һурагшадтаа таатай зохид бүхы арга нүхэсэл байгуулха уялгатай. Консультацинуудые хаһа саг соонь хэхэ, һурагшадай шалгалтадаа бэлдэхэ таһалгануудыень сэбэр, хододоо бэлэн байлгаха, тэдэнэй ойлтоогүй юумые зохидоор хэлэжэ үгэхэ шухала. Энээнтэй хамта, үхибүүдэй сүлөөтэй сагтаа амарха, наадаха газар бэлдэхэ хэрэгтэй.

Һургуулинууд болон арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай хамтын байра, эдеэ хоол болон бусад хэрэгсэлнүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулха болоно. Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд, мүн түрэлхид экзаменай үедэ бүхы һургуулинуудта буфет болон халуун эдеэнэй зүйлнүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Энэ талаар Улан-Удын 3-дахи, 16-дахи, 2-дохи номерой һургуулинуудай түрэлхидэй комитедүүдэй үүсхэл һайшаалтай. Эдэ комитедүүд һурагшадта түлөөһэгүй эдеэ хоол экзаменай үедэ эмхидхэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Экзаменай боложо байха үедэ арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга бүри ехэ болоно. Энэ үедэ инспекторнүүд, тэрэшэлэн арадай гэгээрэлэй таһагуудые даагшанар гансал һургуулинуудта байха зэргэтэй. Гадна, арадай гэгээрэлэй таһагууд экзаменай ябасада хиналта хэхэдээ дүй дүршэлтэй багшанарые, методическа нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, методистнуудые хабаадуулха ёһотой.

Ургажа ябаһан залуу үетэниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлтэ хадаа гүрэн түрын удхатай хэрэг мүн. Иимэһээ партийна, советскэ, профсоюзна организацинууд хадаа һургуулинууд тушаа саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байха уялгатай. Илангаяа мүнөө экзаменай боложо байха сагта һургуулинуудта туһаламжа үзүүлхэ, тэндэ тушаалдадаг дутуу дундануудые дары усадхаха, экзамениие эмхитэйгээр үнгэргэлсэхэ хэрэгтэй.

Экзамен хадаа һуралсалай жэлэй түгэсхэлэй шата мүн. Олон тоото педагогическа коллективүүд тэрэниие нэрэтэй солотойгоор үнгэргэжэ, һуралсалай жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ бээ гэжэ найдагдана.

Франциин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр г-н Кристиан Пино Москваһаа мордобо

Франциин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Кристиан Пино һамгантаяа, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд: Гадаадын хэрэгүүдэй министрын кабинедэй директор Шарль Бошар, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын информациин ба хэблэлэй таһагые даагша Пьер Барадюк, Этьен Манак, Робер Понтийон, Ив Дэлайе, Жан Пиа болон бусад Прагаар ябаад, Париж орохоёо Москваһаа майн 25-да мордобо.

СССР-һээ Францида байдаг посол С. А. Виноградов, французска хэдэн журналистнууд Кристиан Пинотой хамта Москваһаа мордолсоо.

Үглөөгүүр эртэ, урда мэтэ аэродром дээрэ хүн зон олон байба. Ниидэн гарадаг ба буудаг харгынууд дээрэ польско, финскэ, шведскэ самолёдууд байна. Эдэ самолёдуудай үдэр бүри ниидэдэг агаарай шэнэ зам бусад арадуудтай советскэ хүнүүдэй хани ёһоной холбоо барисаанай бэхижэжэ байһые гэршэлжэ үгэнэ.

Бетоноор хушагдаһан талмай дээрэ советскэ «ТУ—104» гэжэ шэнэ маркын пассажирска реактивна самолёдууд зогсожо байна. Тэдэнэй түхэл хэлбэри, хэмжээниинь бүгэдын анхаралые хандуулна.

Французска Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугууд Внуковска аэропортын байшан дээрэ һэбшээ һалхинда намилзана. Аэропортын байшанай дэргэдэхи зунай талмай дээрэ тон томо самолёт майн шанга наранай туяа доро яларан харагдана. Энэ самолёдто господин Пино һуужа Франци ороход юм. «Арманьяк» гэжэ дүрбэн мотортой энэ самолёт французска авиационно промышленностиин омогорхол мүн болоно. Самолёдой һууринуудые хүнүүдэй хүсэдөөр эзэлээд байхада, тэрэнэй шэгнүүр 72 тонно болодог юм. Энэ самолёт 96 пассажирые шэрээд, час соо 400 километртэ ниидэжэ шадаха байна.

Москвагай олониитын түлөөлэгшэд, советскэ болон хариин оронуудай журналистнууд, СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын хэдэн зургаануудые толгойлогшонор французска айлшадые үдэшэхын тулада эндэ олоор суглараһан байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо ба СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, СССР-эй Культурын министр Н. А. Михайлов, СССР-эй дээдэ һургуулинуудай министр В. П. Елютин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшонор А. А. Громыко, Н. Т. Федоренко, ажалшадай депутадуудай Московско городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Бобровников, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын таһагуудые даагшанар А. А. Арутюнян, Ф. Ф. Молочков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд аэродром дээрэ ерээ.

Франциһаа СССР-тэ байдаг Посол Морис Дежан, Посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

К. Пино, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд аэродром дээрэ ерэнэ.

Ниидэхынгээ урда тээ Кристиан Пино микрофоной үмэнэ доро дурсагдаһан мэдүүлгэ хээ:

— Маанадые һайнаар угтаһанайнь түлөө хамагай түрүүндэ Советскэ правительствода Москваһаа мордохынгоо урда тээ французска бүхы делегациин зүгһөө баясхалан хүргэхые би хүсэнэб. Бидэнэр тон хүндэтэйгөөр ба хани халуунаар угтагдажа, ехээр баясаабди. Советскэ правительствода баясхалан хүргэхэһөө гадна, бүхы советскэ арадта баясхалан хүргэхые хүсэхэ байнаб. Тэдэнэр маанадай бүхы аяншалгын үедэ Францида, французска эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ ехэ талархалтайгаар хандадаг байгаа. Тэрэнэйнь түлөө бидэнэр мүн лэ ехээр баясаабди.

Дайнһаа ехээр хохидоһон оронойнгоо ажахые һэргээхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэнтэйнь дашарамдуулан Советскэ правительствые болон советскэ арадые амаршалхые би мүн лэ хүсэхэ байнаб. Иимэ ажал хүдэлмэри, иимэ ехэ оролдолго ашаяа харюулха гэжэ би этигэнэб. Минии амаршалгые ба баясхалангые советскэ арадта дамжуулхыетнай, господин министр, Таниие би гуйнаб.

Үдэшэгшэд Кристиан Пиногой, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүдэй гарыень бараад һайн ябажа хүрэхыень тэдэндэ хүсөө. 8 час 20 минутада самолёт агаарта ниидэн гараа.

***

Аэродром дээрэ байлсаһан дипломатическа корпусай гэшүүд Кристиан Пиное үдэшэлгын һүүлээр «ТУ—104» самоледые харахын тулада уригдаһан байна. Дипломадууд самолёт соо орожо, тэрэнэй байгууламжые болон түхеэрэлгэнүүдые һонирхон хараа. Энэ үедэ «ТУ—104» маркын баһа нэгэ самолёт ниидэн гараад, аэродром дээгүүр хүрэелһэн байна.

(ТАСС).

Комсомолец Константин Будаев

Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи һүнэй-товарна фермэдэ комсомолецууд олоороо хүдэлмэрилдэг юм. Энэ фермэ һү һаалгаар колхоз соогоо түрүү һуури эзэлнэ.

Һаалишад Д. Цынгунова, М. Очиртарова болон бусад түрүү зэргэдэ гаранхай. Долоон һарын туршада эндэ үнеэн бүриһөө 628 литр һүн һаагдаа.

Һаалишадай ажалай эмхидхэл һайн. Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө фермые даагша, комсомолец К. Будаев нилээд оролдолго гаргаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермые даагша комсомолец К. Будаев.

С. Потаповай фото.

Квадратно-гнездовой аргаар тарина

ХОРИ, (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозууд хартаабхын, огородой культурануудай тарилгые эдэ үдэрнүүдтэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, «Победа» колхозой огородой бригада (бригадирынь нүхэр Иванов) мүнөө жэлдэ 30 гектарта хартаабха, 12 гектарта овощь тариха юм. Огородой бригадынхид үбэлһөө эхилжэ, тарилгада һайнаар бэлэдхэһэн поли дээрэ 300 тонно шахуу наг шэбхэ гаргаһан, 2250 мянган горшоогхонуудые хэһэн, парнигуудаа заһаһан байна.

Тиин тэдэнэр хартаабха, овощь тарижа ургуулгые ехэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолдо харюу болгон, овощиин үндэр ургаса ургуулха гэһэн социалистическэ уялга абажа, бүри эршэтэйгээр ажаллажа ороо һэн. Мүнөө эндэ 1,5 гектарта морковиин, капустын, помидорой, үгэрсын рассада һайнаар ургана. Хартаабха тарилга захалаа.

«Путь Сталина», «Красный партизан», «Улаан одон», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд овощной культурануудые тарижа захалаа. Тарилга имагтал квадратно-гнездовой аргаар хэгдэнэ. Колхозуудай овощь тарилгада МТС-үүд али болохоор туһална. Жэшээлхэдэ, Хориин МТС овощь тарихыень колхозуудта хэдэн трактор үгэнхэй. «Красный партизан» колхозой огород дээрэ 4-дэхи бригадын «Беларусь» трактор хүдэлнэ.

Ц. Дандаров.

...СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр господин МОЛОТОВТО

Маанадые хани халуунаар ба хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө Со…кэ правительствода манай баясхалангые французска делегациин зүг… дамжуулхыетнай Оронһоотнай бусахынгаа урда тээ Таниие гуйнаб. Манай арадуудай хоорондохи хани ёһоной холбоо барисаа бэхи…лгэдэ туһалһан энэ аяншалга тухай бидэнэр үни удаан саг соо һана…бахабди.

Кристиан ПИНО.

…он хүүгэдтэй эхэ М. Е. Распоповада „Эхэ-Герой“ гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдобо

…рят-Монголой АССР-эй Баун… аймагай Троицкий гэжэ посёло…гэрэй эзэн эхэнэр **Распопова** …ия Ефимовнада СССР-эй Вер…о Соведэй Президиумэй 1956 … майн 25-най Указаар «Эхэ-Герой» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоод, «Эхэ-Герой» гэһэн орден, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота барюулагдаха болобо.

(ТАСС).

Курумканайхид тарилгаяа ехээр унжагайруулна

Мүнөө жэлдэ Курумканай аймагта хабарай тарилга нёдондонойхидо орходоо хэдэн хоногоор хожомдожо, майн 8—10-даар жэгдэрэн эхилээ.

Гэбэшье, курумканайхид эртынгээ тарилгые эмхитэйгээр ябуулбал, майн 16—-17 болотор дүүргэхэ бүхы арга боломжотой байгаа.

«Газарай хүрьһэн үшөө һайнаар дулаасаагүй байна, тарилга хэхэ таатай сагай ерэхые түгэс бэлэдхэлтэйгээр хүлеэжэ байнабди»—гэжэ эндэхи МТС-эй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд майн 8—9 болотор мэдүүлжэ байһан юм. Эртын тарилгые хожомдуулһанай гол шалтагаан гэхэдэ, Баргажанай МТС (директорынь Н. Печкин, главна инженерынь А. Батура) тарилга эхилхын орондо түрүүшын 3—4 үдэр соо машина зэмсэгүүдээ үшөө заһабарилһаар байгаа.

Үнгэрэгшэ үбэл Баргажанай МТС-эй механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд трактор, машинануудаа КПСС-эй XX съездын нээгдэтэр эрхим шанартайгаар заһабарилха социалистическэ уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэһэн тухайгаа гоё һайханаар хэлэһэншье, бэшэһэншье юм. Теэд мүнөө тарилгын эхилхэдэ энэнь ехэнхидээ хооһон үгэ зугаа байгаа гэжэ элирбэ. Жэшээнь, эрхим шанартайгаар 90 шахуу тракторна сеялкэнүүд заһабарилагдаа гээшэнь ехэнхидээ худал үгэ байшоо. Тарилгын түрүүшын үдэрнүүдтэ тэдэнэй 70 гараниинь заһабарилгада дахин ороһон байна. Юуб гэхэдэ, эдэ сеялкэнүүдынь оройдоошье заһабарилагдаагүй, харин миин шорой тооһонһоо сэбэрлэгдээд орхигдоһон байба. Тэдэ сеялкэнүүдэй дискэнүүдынь мухаринагүй, үрэһеэ унагааха клапануудынь хаагдана, нээгдэнэгүй. Мүн эндэ бусадшье техническэ дутагдалнууд олон. Шэнээр абтаһан сеялкэнүүдые буруугаар хабсарһан баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг 7-дохи тракторна бригадын нэгэ шэнэ сеялкэ буруугаар хабсаргагдаһан дээрэһээ эбдэржэ, хэды үдэр һаатаа. Теэд хүдөө ажахын машинануудые заһабарилһан узел (механигынь Зверьков) үнгэрэгшэ үбэл даалгабаряа хододоо 260—295 процент дүүргэдэг аад, һайн шанар сахяагүй юм.

Нигэжэ тракторна сеялкэнүүдээ хүсэд заһабарилаатүй дээрэһээ Баргажанай МТС харьяата колхозуудайнгаа тарилгые унжагайруулжа, шииг нойтоор элбэг, тарилга хэхэ эгээл таатай сагаа гээжэ байхаһаа гадна, зарим газарта тарилгаяа муу шанартайгаар хэнэ. Жэшээнь, Ленинэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта хүдэлмэрилдэг тракторна бригаданууд сеялкэнүүдэй техническэ дутагдалнуудтай байһан дээрэһээ түрүүшын үдэрнүүдтэ тарилгаяа шанар муутайгаар хээ.

Тарилга эхилһээр хахад һара болобошье һаа, Курумканда тарилга миин жараад процент таригдаад байна. Тиихэдэ аймагай зарим колхозууд, жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь О. Шанюшкин), Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь С. Цибиков), Молотовой нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь А. Санжиев) колхозууд тарилгаяа ехээр удааруулна. Баргажанай МТС-эй харьяата колхозууд тарилгаяа иимэ нобшо унжагайгаар ябуулжа байгаа һаа, таатай сагаа бүри ехээр гээхэнь.

Хабарай тарилгые иимэ хангалтагүйгөөр ябуулха гээшэ гансал сеялкэнүүдэй эбдэрдэгһээ бэшэ, харин бусад олон шалтагаануудһаа болоно. Юуб гэхэдэ, тракторнууд мүн лэ муугаар заһабарилагдаһан байна. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг 8-дахи тракторна бригадын (бригадирынь Р. Будаев) аяар 3 трактор техническэ ехэ дутагдалнуудтай байжа, хэдэн үдэр хүдэлэнгүй, дахин заһабарилагдаһан байгаа. Иимэ баримтанууд бусад бригадануудта олон. Майн 15-най мэдээгээр, тарилгын эхилһэнһээ хойшо элдэб техническэ шалтагаанаар тус МТС-эй «С-80» маркын 4 трактор 210 час, «ДТ-54» маркын 10 трактор 480 час, «АТЗ-НАТИ» маркын 11 трактор 310 час һаатаһан байна. Баргажанай МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд трактор, машинануудай заһабарилгын үедэ шанарай түлөө тэмсэнгүй, харин хооһон хубхай тоо тоолоод, нюдэ далдалжа байһыень дурсагдаһан баримтанууд үшөө дахин гэршэлнэ.

Аймаг дотор орооһото культурануудай эртын тарилга хожомдожо байһаниинь МТС-эй ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээжэ бэшэ гэхын аргагүй. Теэд юундэшьеб, тарилгын хүдэлмэриие эрид түргэдхэхэ тушаа хэмжээ абтанагүй. Таряанажалай болон тракторна бригадануудта ажалай эмхидхэл муу, бүтээсэ бага байһаар. Тарилгын агрегадуудай олонхинь үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргэнэгүй. Мүн газар хахалжа байһан трактористнууд бүтээсэ багатайгаар ажаллана. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Бураловай тракторна бригадын нэгэшье гэшүүн полевой хүдэлмэриин түрүүшын 7 хоног соо үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргээгүй байна. Тэндэ 8 трактористнуудһаа 6-ниинь даалгабаряа арай гэжэ 60—65 процент дүүргэбэ. Иимэ жэшээнүүд бусад тракторна бригадануудта үзэгдэнэ.

Теэд эндэ ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, механизаторнуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө хэмжээ абтанагүй. Полевой стануудта «дайшалхы хуудаһан», «молни» саг үргэлжэ гаргагданагүй, мүн показателиин доска олонхи бригадануудта үгы. Механизаторнуудай дунда лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй, тэдэнэр сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ. Эдэ бүтэдэ баримтануудтай тус МТС-эй партийна организациин секретарь А. Толстихин эбсэшоод байна.

Хабарай тарилгые түргэдхэхэ тушаа партиин айком ба аймгүйсэдком хэмжээ абаха зэргэтэй.

О. Раднаев, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Зарим дүнгүүд, саашанхи зорилгонууд

Манай аймагай 460 коммунистнууд, хэдэн олон партийна бэшэ эдэбхитэд, комсомолецууд КПСС-эй XX съездын материалнуудые кружогууд болон политhургуулинуудта ябажа шудална.

Колхозуудай партийна организацинуудай кружогууд болон политhургуулинуудта КПСС-эй XX съездын материалнуудые шудалалга дүүрүүтэй байна. Тиихэдэ Закаменай МТС-эй партийна эхин организациин дэргэдэ эмхидхэгдэhэн кружогто дүн гаргалгын занятинууд боложо үнгэрөө. Эндэхи коммунистнууд түүхэтэ съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа, МТС-эйнгээ ажал хүдэлмэриие съездын зааhанай ёhоор hайжаруулха гэжэ оролдожо байна. Урда жэлнүүдтэ орходоо хабарай тарилга бүри эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. Эртын тарилга манай аймагай колхозууд майн 10-да дүүргээ.

КПСС-эй XX съездын материалнуудые коммунистнуудта hайнаар ойлгуулжа, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхын түлөө, съездын табиhан зорилгонуудые ажал хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө олонхи кружогуудай болон политhургуулинуудай пропагандистнууд оролдолго хэшээл гаргаhан байна.

Идеологическа хүдэлмэриие, партийна пропагандые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха тушаа партиин XX съездын заабаринуудые бэелүүлэн, зарим тэды юумэ хэгдэбэшье hаа, hуралсалай жэлэй туршада олон дутагдалнууд элирүүлэгдэhэн байна.

Зарим партийна эхин организацинуудта партиин XX съездэ КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэлые уншаад лэ, колхозойнгоо, эмхи зургаанайнгаа үмэнэ табигдаад байhан ээлжээтэ зорилгонуудтай ямаршье холбоогүйгөөр, хүдэлмэридэхи дутагдалнуудаа элирүүлэнгүйгөөр занятинуудые үнгэргэхэ гэhэн hэдэлгэ гараhан байна. Иимэрхүү алдуунууд Молотовой нэрэмжэтэ (парторганизациинь секретарь нүхэр Н. Т. Соктоев), Кагановичын нэрэмжэтэ (парторганизациинь секретарь нүхэр Х. Ж. Дашиев) колхозуудай, аймпотребсоюзай (парторганизациинь секретарь нүхэр Ц. Д. Гонгоров) парторганизацинуудта үзэгдэhэн байна. Жэшээлхэдэ, hү hаалгаар аймаг соогоо гээгдэжэ ябаhан Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо пропагандист нүхэр Дамбаев съездын материалые коммунистнуудта миин лэ уншаад үгэhэн байгаа. Тиихэдээ тус колхозой үйлэдбэри тухай, хүдэлмэридэхи дутагдалнууд, үбэлжэлгын мууса ябажа байhан тухай, малай гарзалжа байhан тухай, hүнэй багаар hаагдажа байhан тухай юушье хэлээгүй гараhан байна.

Тиихэдэ зарим пропагандистнууд болон партийна эхин организациин секретарьнууд КПСС-эй XX съездын материалые партийна hуралсалай энэ жэлдэ үзөөд лэ, дүүргэжэрхихэ шэнгеэр буруу ойлгоно. Партиин XX съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулха хэрэгые иигэжэ буруугаар ойлгоhон нүхэдтэ алдууень заажа үгөөд, заняти бүхэниие ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэдэг болохо тушаа хэмжээнүүдые КПСС-эй айком абаhан байна. Энээнэй ашаар съездын материалнуудые шудалалга шанар hайнтайгаар, хараалагдаhан программын ёhоор олонхи организацинуудта үнгэргэгдэжэ байна. Тиибэшье Кагановичын, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизацинуудта занятинуудай таhалдаhан дээрэhээ съездын материалнуудые шудалалга бага зэргэ гээгдэжэ ябана.

Пропагандистнуудай семинар дээрэ эдэ дутагдалнууд тухай хэлэгдэhэн, нажар, зунай үедэ арад зоной дунда съездын материалнуудые ойлгуулан тайлбарилха тушаа зорилго тодорхойлогдоhон байна. Дүн гаргалгын занятинууд майн hүүл багаар июниин эхеэр хаа хаанагүй боложо дүүрэхэнь. Түгэсхэлэй занятинуудта байлсахын тулада партиин айкомой түлөөлэгшэд партийна эхин организацинуудта эльгээгдэнхэй.

Тиихэдэ XX съездын материалнуудые бэеэ даагаад шудалагшадтай теоретическэ хэдэн хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэhэн байна.

XX съездын материалнуудые бэеэ даагаад шудалагшадта политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ общеcтвын гэшүүд лекци, элидхэлнүүдые олоор уншажа, туhаламжа хүргэнэ.

Нажар, зунай үедэ КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри заашье hуларуулагдангүй үргэлжэлүүлэгдэхэ. Аймаг дотор лекци болон элидхэлнүүдые уншаха түсэб партиин айком зохёогоод, аймагайнгаа газетэдэ толилдог юм. Тэрэнэй ашаар аймаг дотор лекци уншалга туримшуулагдажа, энэ жэлэй үнгэрhэн дүрбэ hара соо нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада hураггүй олон лекци уншагдаа.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ общеcтвын гэшүүд нүхэд Афанасьев, Носков, Аюшеев, Антохонов ба бусад хүн зоной дунда hонирхолтой лекцинүүдые олоор уншана. «Атомна энерги, тэрэниие амгалан ажалда хэрэглэлгэ», «Бурят-Монголой байгаалиин баялигууд ба тэрэниие зургаадахи табанжэлдэ хэрэглэхэ арга боломжонууд», «Малhаа hү ехээр hаадаг болохо арга тухай» ба бусад олон лекцинүүд уншагдаа. МТС-эй зонын инструкторска группатай хамтараад политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ общеcтвын аймагай отделени «Хүсэ ба зөөри хэрэгсэл багаар гаргашалжа хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо» гэhэн асуудалаар экономическа конференци hаяшагаар үнгэргэхэ гэжэ бэлдэжэ байна.

Партийна hуралсалай жэлэй дүн тухай асуудал партийна суглаанууд дээрэ табигдажа, hуралсалай шэнэ жэлдэ кадрнуудай экономическа эрдэмые дээшэлүүлхэ тушаа hанамжанууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Хүдөө ажахын тодорхой экономико шудалха кружогуудые, семинарнуудые хүтэлбэрилхэ пропагандистнуудые дээдэ hургуулитай агроном, зоотехник болон багшанарай дундаhаа шэлэн оложо, тэдэниие курсада ябуулжа, тэдэнэй теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин айком анхаралаа ехээр табиха байна.

М. Гармаев, КПСС-эй Закаменай айкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша.

Комсомолой хүдэлмэри тухай асуудал партиин айкомой пленум дээрэ хэлсэгдэбэ

КПСС-эй Курумканай айкомой ээлжээтэ пленум hаяхан боложо, комсомолой хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Аймагай комсомольско организаци партийна организацинуудай хүтэлбэреэр ажахын ба культурна байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нилээд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо гэжэ пленум тэмдэглээ.

Тиихэтэй хамта, аймагай комсомольско эхин организацинуудые ВЛКСМ-эй айком үшөө хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ пленум заагаа. Зарим комсомольско организацинуудта комсомолецуудай болон залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hулаар ябуулагдана. Калининай, Сталинай, Хрущевой болон бусад зарим колхозуудай комсомольско организацинууд ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ комсомолецууд болон залуушуулые эдэбхитэйгээр хабаадуулжа шадаагүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецуудай оройдоол 33 процентнь ажахын шиидхэхы hалбаринуудта хүдэлмэрилнэ.

Аймагай комсомольско организаци физкультурна хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ комсомолецуудай үүсхэл эдэбхиие дэмжэнэгүй.

ВЛКСМ-эй айкомой хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые зайсуулха, комсомолой хүдэлмэриие эрид hайжаруулха тушаа дэлгэрэнгы шиидхэбэри пленум дээрэ баталан абтаа.

Залуу hаалишан

Залуу hаалишан Екатерина Бимбаевна Будажапова Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дүрбэдэхи фермын hаалишанаар гурбадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ байна. Тэрэ хадаа гурбан жэлэй саада тээ Погранична МТС-эй трактористаар хүдэлжэ байгаа.

Урзанда жэлдэ колхозой правлени комсомольско организациин дурадхалаар Екатерина Бимбаевнае hаалишанаар табиhан юм.

Түрүү hаалишадай дүй дүршэлые хэрэглэн, нүхэр Будажапова мүнөө жэлдэ муу бэшэ амжалта туйлаа. Үнгэрэгшэ долоон hарын туршада Екатерина Бимбаевна нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриhөө 572 литр hү hаагаа.

Энэ фермэ нёдондо кукурузын силос ехээр даража абаhанай ашаар hү hаалгаяа нилээд дээшэлүүлжэ, социалистическэ мүрысөөнэй 7 hарын дүнгөөр колхоз соогоо түрүү hууреда гараа. Тус фермынхид мүнөө жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи фермэтэй мүрысэнэ. Мүнөө дээрээ ленинэйхид түрүүлжэ ябана.

—Ногоон гаража, үнеэдэймнай hү орохо саг болобо. Мүрысэжэ байhан Бүрдэнэй фермынхидые ахихадаал ахихабди,—гэжэ нүхэр Будажапова ехэл найдамтайгаар хөөрэнэ.

Нёдондо аймагай түрүү hаалишадай зүблөөн дээрэ Екатерина Бимбаевна үнеэн бүриhөө 1250 литр hү hаахаб гэhэн уялга абаа hэн. Абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө Екатерина оролдосотойгоор ажаллажа байна.

Д. Болхоев.

Hургуули шадарай участок

Энэ жэлдэ Мухаршэбэрэй аймагай Сагаан-Шулуутайн долоон жэлэй hургуулиин дирекци hургуули шадараа сад, ороohото, овощной культурануудые тариба.

Д. Номинов.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

Сомоной Соведэй хүдэлмэри тухай

Хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудые саашадань эрид ехээр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ нютагай Соведүүд, тэдэнэй депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Хэжэнгын аймагай Чесанын сомоной Совет (гүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ нүхэр С. Б. Бухнеев) энэ талаар хүдэлмэреэ hүүлэй үедэ hайжаруулжа байна.

Хүдөө ажахын асуудалнуудта сомоной Совет гол анхаралаа хандуулжа, сесси дээрээ зүбшэн хэлсэнэ.

Сессиин hүүлээр депутадууд гүүртэнүүд, отаранууд болон бригадануудта ошожо, абаhан шиидхэбэринүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулдаг, ажалшадтай хөөрэлдэдэг, хүдэлмэриин дутагдалнуудые элирүүлжэ, хэмжээ абахыень сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ ба артелиин правленидэ дурадхадаг.

Сомоной Соведэй энэ хүдэлмэри яhала hайн үрэ дүн үгэнэ. Үнгэрэгшэ 1955 ондо малай тоо толгой олошоруулха түсэб сомон доторхи колхозууд дүүргэhэн байна. Гэбэшье, үнеэдhээ hүн багаар hаагдана. Тиимэhээ сомоной Совет, колхозой правлени мүнөө үнеэдhээ hү ехээр hаадаг, хонидhоо ноохо ехээр хайшалдаг болохын түлөө гол анхаралаа хандуулна. Жэшээлхэдэ, март hарада «Коммунизм» колхоздо hү hаалгаар эгээл гээгдэнги Хүсөөтын гүүртэдэ hаалишадай суглаан үнгэргэгдэhэн юм. Суглаан дээрэ гүүртын ажалдахи дутагдалнууд шангаар шүүмжэлэгдэжэ, hү hаалгые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй байhан арга боломжонууд элирүүлэгдээ. Энэ суглаан hайн үрэ дүнтэй байба. Мүнөө тус гүүртын hаалишад hү hаалгаяа нилээд ехэдхэжэ байна.

Сомоной Соведэй депутат нүхэр Будаевай хүтэлбэрилдэг сомоной Соведэй хүдөө ажахын комисси мүн зарим тэды хүдэлмэри хэнэ. Тус колхо- си сомсоведэй гүйсэдкомой ба со- ной Соведэй сессиин абаh шиидхэбэринүүдэй бодото ажал д рээ хэр зэргэ дүүргэгдэжэ бай ниие шалгажа үзэдэг юм.

Сомоной Соведэй үүсхэлээр во- креснигүүд үнгэргэгдэжэ, хүдэл- ришэд, албахаагшад колхоздо т hална. Чесанын сомоной долоон жэ- лэй hургуулида, эхин шатын hу- гуулинуудта, лесничестводэ, больни- цада, амбулаторидо, тоhоной заво- то, сельподо ба бусад эмхи зурга- нуудта хамта дээрээ 80-яад хүн дэлдэг. Тэдэнэр колхоздо ехээр hалдаг. Чесаны долоон жэ hургуулиин багшанар, сельпогой дэлмэрилэгшэд илангаяа hайн колхоздо туhална.

Сомоной Соведэй 15 депутадуу 8-ниинь колхозой ажалай түрүүшү юм. Депутадууд хонишод Х. Ул- ева, Раднабазарова, бригадир Пинтаев, hаалишан Ц. Натаева бусад hайнаар ажаллана.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри hа- жаруулха, түрүү дүй дүршэл дэл- рүүлхэ хэрэгтэ депутадуудай hу- гагшадтаяа уулзалга эмхидхэхэ шэ ехэ удхашанартай. Hүүлэй сомоной Соведэй депутадууд hун шадтаяа уулзажа, КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд, түрүү дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө.

Гэхэтэй хамта, сомоной Сове- хүдэлмэридэ дутагдалнууд оло hая болотор сомоной Со- колхозой ажалые муугаар хина- хүдэлмэреэ hайжаруулхын тал эрилтэ hулаар хэдэг бай Мүн эндэ ойлгууламжын, культур гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар яб лагдадаг hэн. Мүнөө партийна орга- низаци болон сомоной Совет худө- гэй клубай, библиотекын, лектор- нэгэдэлэй хүдэлмэриие hайжаруул хэмжээнүүдые абажа байна.

Б. Намжилон, Чесаны сомоной Соведэй депута-

„Байгалай толон" гэжэ журналай ээлжээтэ номер

«Байгалай толон» гэжэ журналай ээлжээтэ номер хэблэлhээ гараба.

«Партиин XX съездын hүүлээр» гэhэн гаршагтайгаар съездын делегадууд нүхэд Ф. Попов, Р. Банзарон, М. Корягинагай статьянууд толилогдоо. Мүн эндэ нүхэд С. Киселев, Ц. Жимбиев, Е. Убонова, В. Лоргоктоев гэгшэдэй статьянууд энэ номерто тунхаглагдаа.

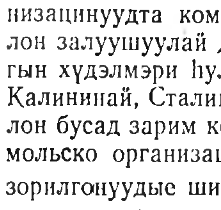
Иосиф Тугутовай зохёоhон «Анда нүхэд» гэжэ романай үргэлжэлэл, Хоца Намсараевай «Агууехэ багша» гэжэ шүлэг, Чимит Цыдендамбаевай «Манай нютагай хабар», мүн Солбон Ангабаевай 3 шүлэг толилогдобо.

«Гурбадахи эшелон» гэжэ Михаил Толкачын повестиин түгэсхэл тунхаглагдаа. «Ханинараймнай зохёолнууд» гэжэ бүлэг соо хитадай уран зохёолшо Люй Жи-шенэй «Сове- нүхэр», монголой уран зохёолшо С. Эрдэнэ гэгшын «Инаг сэдь- гэhэн рассказууд, А. Недогоно- «Сомон зүблэл дээрэ туг далба- гэhэн поэмэhээ абтаhан бүлэг (оршуулгань Г. Чимитовэй) хэбл- дэбэ.

Л. Егоровагай «Зургаадахи таб- жэл соо Бурят-Монголой промы- ленностиин хүгжэлтэ» гэhэн ста- хэблэгдэбэ.

«Критикэ ба библиографи» со- «Даури» гэжэ К. Седых гэгшын р- манда Иркутска университедэй д- цент А. Абрамовичын рецензи, тэ- шэлэн бусад материалнууд тун- лагдаhан байна.

«Соёл культурын hонинууд» г- hэн бүлэг соо маршал Чжу Д- Улан-Удэ ерээд ошоhон тухай, м- бусад hонинууд толилогдоо.

Социалистическэ уялгануудай дүүргэлтые шалгая!

ЗОРИhОНДОО ХҮРЭХЭБДИ

☆

(Ториин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Гомбожап Балдановай хөөрөөнhөө)

☆ ☆

Манай нютагта hая болотор шэрүүн ноohотой нютагай үүлтэрэй хонид үсхэбэрилэгдэдэг байhан юм. Харин hүүлэй жэлнүүдтэ «советскэ меринос», «алтайска меринос» үүлтэрэй нарин ноohотой хусануудые ороной бусад областьнуудhаа асаржа, хонидтоо табидаг болоhонhоомнай хойшо колхозоймнай хонидой үүлтэр hайжарна.

Ороной хүдөө ажахые эрид түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын hүүлэй жэлнүүдтэ гаргаhан тогтоолнуудтай танилсаад байхадаа манай колхознигууд зургаадахи табанжэл соо имагтал нарин ба нарибтар ноohотой хонидые үсхэбэрилдэг болохо гэжэ шиидээ. Энэншье тон зүб. Юуб гэхэдэ, меринос үүлтэрэй нарин ноohотой хонидые үсхэбэрилөөл хадаа олзошье горьтойгоор абаха, гүрэндөөшье hайн шанартай ноohо ехээр үгэхэ байнабди.

Манай эндэ нарин ноohотой хонидые үсхэбэрилжэ болохо гү? Хүсэд болохо. Нютагай үүлтэрэй хонидые нарин ноohотой хусануудаар үрэжүүлжэ сааша саашадаа гараhан хурьгануудые hүрэгтөө үлөөн, үүлтэр hайжаруулгын хүдэлмэриие наукын заабариин ёhоор hайнаар ябуулаа hаамнай, хэдэхэн жэл үнгэрөөд байхада бүхы хониднай нарин ноohотой болоод байхань лабтай.

Колхоздоо хонишоноор хүдэлжэ эхилhээр арбаад жэл боложо байнаб. Эдэ жэлнүүдтэ хурьга абаха, хонидhоо ноohо хайшалха даалгабаря жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг байгааб. Зарим жэлнүүдтэ, жэшээлхэдэ, 1951 ондо отарынгаа 100 эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга абажа, нэгэшье толгойн хоролтогүйгөөр түлжүүлээ hэм. Үнгэрэгшэ жэлдэшье отараараа хурьга абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ hэмди. Үбэл, хабартаа хонин бүриhөө хурьган абтажа, намартаа үшөө зарим хонид хэнзэлhэн байгаа. Тиигэжэ бидэнэр отараараа түл абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө 8 хони ажалай нэмэлтэ түлбэридэ абаhан байнабди. Мүн ноohо хайшалха даалгабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Хонин бүриhөө дунда зэргээр 2 килограмм шахуу ноohон хайшалагдаа hэн.

Энэ жэлдэшье хонидой үбэлжэлгэ, шэнэ түл абалга hанаhанhаа холо дээрээр үнгэржэ байна. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ үбhэ тэжээл багаар абтаhан дээрэhээ мүнөө үбэлдөө хонидоо саг үргэлжэ адуулжа гарабабди. Тэжээл дутамагтай дээрэhээ бэрхэтэйшэг байгаа. Теэд үнгэрэгшэ намартаа хонидоо hайнаар таргалуулжа шадаhанай, үбэлдөө нэмэлтэ тэжээл эдюулэлсээд, hайнаар адуулhанай ашаар тэдэниие тураангүй, үхүүлэнгүй ондо оруулжа байнабди. Мүн үнгэрэгшэ үбэлдөө абтаhан нэгэшье хурган гарзалаагүй. 100 эхэ хонин бүриhөө зуугаад хурьган абтаад, мүнөө hайнаар түлжэжэ байна.

Бидэнэр хонидоо намартаал hайнаар таргалуулхын түлөө ехээр оролдодогбди. Юуб гэхэдэ, зунай аяма халуунда хонид балай hайнаар эдеэлдэггүй, тиимэhээ таргаласагүй байдаг. Зундаа бидэнэр хонидоо үглөө, үдэшын hэрюундэ hайнаар бэлшээжэ, садхаахаяа оролдодогбди. Үдэрэй халуунда хонидной ой модоной захаар, hүүдэр hэрюун газарта хородог. Тиибэшье бидэнэр хонидые удаан саг соо хургаахагүйн түлөө оролдодогбди. Үдэрэй халуундашье үндэр хада добуунуудай оройдо hэбшээ hалхитай, hэрюун байдаг юм. Манай эндэ ногоо hайнтай үбэрнүүдтэй үндэр хаданууд бии. Бидэнэр наранай сэхэ урда ерэтэр заримдаа хадын оройгоор хонидоо адуулжа ябадагбди. Халуудаад ябаhан хонидые голдо оруулжа, булагай хүйтэн уhаар уhалжархихада нилээд hэрюусэжэ, hүүлээрнь удаахан саг соо бэлшэдэг. Тиигээд лэ шанга халуунай болоходо хонидоо хургаадаг байнабди. Зүгөөр, хонидые бэлшээри тээшэнь туугаагүй хада үдэр дүүрэншье хуража байхадаа торохогүй. Тиимэhээ бидэнэр бага зэргэ хургуулаад лэ, хүсэд hэрюу унахые хүлеэлтэгүй, хонидоо бэлшээжэ захалдагбди. Намар тээшээ hэрюун болохолоор хонидоо үдэр дүүрэн, эртэ үглөөнhөө эхилээд үдэшын харанхы болотор бэлшээдэгбди. Хониднай намартаа полинуудай табигдахалаар лэ тарянай газар дээрэ бэлшэжэ, түргэнөөр таргалдаг. Тарянай айраhан газарта хонидые адуулхадаа нарилха хэрэгтэй. Таряа, мүн үбэлдөө зелёнко эдиhэнэйнь hүүлдэ хонидые уhалжа болохогүй.

Бидэнэр отарадаа гурбан хүн хүдэлмэрилдэгбди. Гурбуулан ээлжээлэн хонидоо адуулжа байхадаа ажалдаа юрэдөөшье ядардаггүйбди. Отарымнай хонишод Ольга Цыдыпова, Ханда Балданова хоёр дүй дүршэл ехэтэй, ажалаа мэдэхэ, оролдосотой хүнүүд юм.

Хонидойнгоо тоо толгойе түргэнөөр олошоруулхын, үүлтэрыень hайжаруулхын тула, хамагай түрүүндэ, орооной кампаниие бэлэдхэл hайнтайгаар угтаад, саг болзортонь үнгэргэхэ хэрэгтэй. Манай эндэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Энэ аргын арсашагүй hайн байhаниие бидэнэр hүүлэй жэлнүүдэйнгээ дүй дүршэл дээрэ харабабди. Хонидой hубайралга оройдоо тооной үгы болгогдоно, бэеэр томо, ноohо ехэтэй үсөөн хусануудые хэрэглэхэ арга олдоно. Гадна, орооной кампани унжагайруулагданагүй. Хонидые искусственнаар үрэжүүлдэг болоhонhоо хойшо түл абалга эмхитэйгээр үнгэрдэг болоо.

Хонидойнгоо үүлтэр hайжаруулхадаа гансашье нарин ноohотой үүлтэртэ хусын үрөөр үрэжүүлээд лэ, hанаагаа амаршаха бэшэ, харин абаhан хурьгадаа зүбөөр, hайнаар харууhалжа түлжүүлхэ хэрэгтэй. Хэрбээ хурьгадые нарай бага ябахадань тураагаа, муудуулаа hаа hайн хонин болодоггүй. Хурьгадые саг сагтань эдеэлүүлжэ, эхыень хүхүүлжэ байха, минеральна тэжээлээр дутаахагүй, сэбэр агаарта ходо ябуулжа байха хэрэгтэй. Олон хонид соо зарим хурьгад эхээ олонгүй байжа, хүхэншьегүйгөөр үлэшэжэ болодог юм. Хурьган бүхэниие эхыень олгожо, заатагүй хүхүүлхэ шухала. Иигэжэ заримдаа эхээ олонгүй гү, али эхэнь голожо, хурьгад хооhоор хэды дахин үлэбэл аргагүй ехээр доройтодог, муудадаг юм. Заримдаа ехээр үлдэhэн хурьган доторoo үбдэтэрөө хүхэжэрхидэг. Бэе hайнтай, ноohо ехэтэй хонидтой болохо гээл hаа, хамагай түрүүндэ, нарай хурьгадаа hайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэй.

Hүүлэй жэлнүүдтэ бидэнэр хонидоо үбэл, хабар эртэ хурьгалуулдаг болообди. Энэ арга мүн лэ hайн байhанаа харуулба. Үнгэрэгшэ жэлдэ отарымнай эхэ хонидой гурбанай нэгэ хубинь үбэлэй эгээ хүйтэн hаранuудта хурьгалаа hэн. Үбэлэй хурьгад гарзагүйгөөр, hайнаар томо болоо. Намар болотор тэдэнэр хүсэд түлгэ хонин боложо, мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ яаншьегүйгөөр ондо ороо. Харин урдань хабар орой гараhан хурьгаднай нарай багадаа элдэб үбшөөр үбдэжэ, олоороо гарзалхаhаа гадна, дахилтынгаа үбэлжэлгын үедэ ехээр даарадаг, ондо орохо үедэ олоороо гарзалдаг байhан юм.

Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дүй дүршэл дээрэhээ бидэнэр энэ аргын hайн байhаниие ойлгожо, мүнөө жэлдэ бүхы хонидоо үбэл, хабар эртэ хурьгалуулбабди. Мүнөө эртымнай хурьгад яhала томо болошонхой, түрүүшын ногоо шэмхэлжэ ябадаг болоо. Саашадаа бидэнэр хонидоо ходоодоо үбэл хурьгалуулхабди.

Хонидые, илангаяа хурьгадые дабhаар, минеральна тэжээлээр дутаажа болохогүй. Хони хурьгадта хужар эдюулжэ байхада ехэ hайн. Хэрбээ хонид, мүн хурь- дабhаар, хужараар дутаа hа шорой шабар эдижэ, доторо- жэ болодог. Бидэнэр хони хурь- лаа тэжээлэй дабhаар, хужараар дутаадаггүйбди.

Хонидhоо ноohо ехээр хайшалха тулада тэдэнээ үбэлдөө тураа- гөөр, нэгэ жэгдэ хүсэтэйгөөр бай- гажа, ноohыень hайнаар ургуу- хэрэгтэй. Үбэлэй сагта үбhөө ду- жа гү, али үбhөө зөөжэ хүшэ- гүй хонидые гэнтэ тэжээлэй ду- жа, хэдэн үдэр соо хооhоо- гаар эдеэлүүлжэ байгаа hа- нэр түргэнөөр турадаг юм. Иигэ- тураахада хабартаа хонид үргү- үхэхэhөө гадна, ноohониинь ша- раа ехээр гээдэг.

Хабартаа ноohоо ехээр ургааhан хонидые модон, шугы бургааhа соогуур бэлшээжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, ноohониинь ехээр гээгдэ- бшуу.

Манай хүдэлмэридэ зоотехническэ мэргэжэлтэд, тон түрүүн колхозоймнай зоотехник Мария Викторова ехэ туhа хүргэнэ. Залуу зоотехнигнай манай отарые сагай үргэ- жэ эрьежэ, туhатай заабаринуудые үгэжэ байдаг юм. Бидэнэр, колхозой хонишод зоотехник Мария Викторова, ветеринарна фельдшер Дамдин Гармаев гэгшэдтэй хамта бүхы оролдосоо гарган ажаллажа, ойрын хэдэхэн жэл соо хонидоо нарин ба нарибтар ноohотой болгохо гэhэн зорилгоёо бэелүүлжэ шадахабди. Манай отарын хонишод абаhан үгэдөө хүрэжэ, энэ жэлдэ хурьга түлжүүлхэ, ноohо хайшалха талаар абаhан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байна.

М. ГОНЧИКОВ, Б. ШАГДУРЖАПОВ, бэшэбэ.

Литературна ХУУДАҺАН

☆ ☆

Ц. ДОРЖИЕВ

Парти тухай дуун

…иг Саяанай орой дээгүүр
…ан наранай туяа сасараа.
…у мэргэн партиин һургаал
…итан зондом жаргал асараа.

Буурал баян Байгал дээгүүр
Баярай наран мүнхөөр сасараа.
Баатар партиин сэсэн һургаал
Бүхы арадтам жаргал асараа.

С. ЦЫРЕНОВ

Залуу малшад

…оргойн хаяаһаа эхилэн
…од носоно үдэшэлэн.
…оур мүнгэн һарын
…аан толон адхарнал.

…агуу Сэлэнгын долгинууд
…ее дэхэн шомшорнол
…элһэн хоёр малшад
…агай дуранда нобшорнол.

ДОНДОК:
Хорлохомни, тэды олон
мүшэдтэл—
…хозойм үйлсээр галнууд.

Тэндэ, наада захаарнь
Тэбхэр байшан бодхоохобди!

ХОРЛО:
Сонхыень ногооноор шэрдэхэбди,
Сэсэг, угалзануудые һиилэхэбди.
Хуһа, хасуури зэргэлүүлэн,
Хоюулынь ургуулхабди, энхэрэн.

ДОНДОК:
Хэсүүш даа, Хорломни,
Хуби заяанайм нүхэрни!
Зон нүхэдөө урижа,
Зугаа хуримаа дэлгээхэбди!

Дм. ЦЫМБЕЕВ

Бэлэг

…матайхан Сэсэгхэн
…урай аршуул оёно
…ии долёобор хоёроороо
…ыдээ бэлэг урална.

…рхэн заахан хургадынь
…дан түргэнөөр хүдэлхэдэнэ.
…рин улаахан нюурынь
…эрһэн тэмдэгтэй болоно.

…лза хүбөө татаһан
…аһан гоёолтонь элихэн лэ.

Сэнхир хүхөөр толорһон
Сэсэг набшаһад һалбарна.

«Энээхэн бэлэг эжыдээ
Энхэрэн баринам» гээд,
Томо гэгшын үзэгүүдээр
Тодохоноор бэшэлэй.

Уралһан бэлэгыень абаад,
Урмашан эжынь баясахал.
—Бэрхэш даа, хөөхэйм,—гээд,
Толгойень эльбэн таалахал.

К. ИЛЬИН

Счетовод Норжомо

…арай дулаан үдэрнүүд ерэжэ
…үүн наран сонхоор шагааба.
…оон аляаһан ниидэн дойложо,
…ржомо счетоводые эсээн
шалааба.

…архагүй олон түмэн
тоонуудһаа
…тойгоо үбдэжэ һуутарнь
уйдан,
…лгээтэй сонхоор холын
полиһоо
…рьен соностобо залуушуулай
дуун.

…үүлэгшэ полёор... наран
доро...
…илгада нүхэдынь, инагынь
тэндэ,
…ан болоһондол хооһон конторо
…картай Норжомодо һанагдаба
гэнтэ.

…арай тарилгын эхилхэһээ
хойшо
…ргадхаа болёо юм Норжомодо
хүнүүд.
…һаа шэртэнэ наадалһан
шэнги
…баадалсагты мүрысөөндэ»
гэһэн үгэнүүд.

…бадахи классые дүүргээд
Норжомо
…аа һэн таһа фермэдэ ошохоёо.

Шэбхын үнэр... хара хүдэлмэри...
Шэхэндэнь эхынь шэбэнээн
дуулдаа:

...Саарһан ажал — наһанай
эдлүүри,
Сарюун, хүндэтэйшье ябахаш
дандаа...
Үетэн нүхэдынь машина
жолоодоно.
Үертэй тэмсэнэ, кукуруза
ургуулна.
Шэнэ газараар шэниисэ тарина.
Шэнэ илалтануудаар нэрэеэ
суурхуулна.

Хэниингшье ерэжэ, эсээб гээгүй;
Хэниингшье иигэжэ уйдхарта
дарагдаагүй.
Нээлгээтэй сонхоор хабарай
хүгжэм
Нээрнэ, хүүенэ сэдьхэлыень татан.

Дэбтэрһээн хуудаһа шуура татаад,
Дэлгэбэ урдаа, гуурһаа бариад...
«Үглөөдэр поли гарахамни....
Сагтаа...
Үлүүл эндэ һуунамби. Норжомо»

Түрүүлэгшын таһагта хадаба
тэрэнээ
Түрүүшынхеэ хүнгэнөөр һуняан,
энеэбэ.
«Арбан юһэтэй бюрократ» нэрэеэ
Халаглангүй хайлуулба хабарай
элшэдэ.

☆ ☆ ☆

Рассказ

Г. ДОРЖИЕВА

Цыжилма

Хонхо жэнгиржэ, үхибүүд шамдуугаар классуудтаа оробо. Гартаа ном дэбтэрнүүдые бариһан, хара костюм дээрээ сагаахан заха гаргаһан, бүдүүн хара үһэеэ саб байса монсогойлһон, нэгэдэхи классай багша Жалма Дугаровна орожо ерэнэ. Һурагшадтаяа мэндэшэлэлсэһэнэйнгээ удаа:

— Мүнөө урогтоо диктант бэшэхэбди, — гэжэ соносхоод, үхибүүдэйнгээ бэлэн болоһые шалгажа, партануудай хоорондуур ябана. Цыжилмагай хажууда ерэхэдэнь, гуурһагүй ручкаяа бариад һуужа байба.

— Гуурһаншни хаанаб? — гэжэ Жалма Дугаровнагай асуухада Цыжилма:

— Сумкадаа хээб гэжэ һанаһамни, үгыл даа, — гэнэ.

— Теэд һайнаар бэдэрээ гүш? Тетрадь номуудайшни забһарта үгы гү?

— Бэдэрээб, үгы.

Тиихэдэнь, Жалма Дугаровна өөрынгөө гуурһа асаржа үгэнэ. Һурагшад диктант бэшэжэ оробо. Бэшээд, шалгаад байхадань, урок дүүрэжэ, үхибүүд булта газаашаа гарана, харин мүнөөдэрэй дежурна Цыжилма класстаа үлэнэ.

Цыжилма үлөөд форточкоёо нээнэ, доскагаа аршана, партануудай хоорондуур ябасагаана. Тиигэжэ ябатараа:

— Байза Батын гуурһа абаад, Жалма Дугаровнагай гуурһа абаашажа стол дээрэнь табижархиха юм байна. Хэн намайе абаа гэжэ һанаха юм. Теэд Бата үгэ дуугүй, хэлэ шууяа гаргахашьегүй байха. Харин Жалма Дугаровна гуурһа олоһон байхадам баярлаха байха гэжэ ойндоо шэбшээд, багшынгаа гуурһые абаашажа, стол дээрэнь табяад, Батын гуурһые абаашажа, өөрынгөө ручкада хэжэрхинэ.

Урогой эхилхэдэ, Бата:

— Жалма Дугаровна, гуурһамни үгыл,—гэбэ.

— Унагаажархёо үгы гүш?

— Үгы. Мүнөө һая парта дээрээ табяад гараа һэлби, — гэжэ уйлагана.

Энэ үедэ Жалма Дугаровна өөрынгөө гуурһые стол дээрэ обёоржорхибо. Цыжилмае халта хараад орхиходонь, нюурынь шэхэнэйнгээ үзүүрһээ эхилжэ улайшоод һуужа байгаа һэн. Теэд Жалма Дугаровна юунэй болоһые тухайлбашье, үлүү үгэ хэлэнгүй:

— Хэндэ үлүү гуурһан бииб? Батада үгэгтыл даа,—гэнэ.

Батын хойно һуудаг Роза үлүү гуурһатай байжа, Батада үгэбэ. Урок соо тетрадьнуудыень хаража ябахадаа Жалма Дугаровна Цыжилмагай хажууда ошожо:

— Гуурһа хаанаһаа олообши?—гээд аалихан асууна.

Худалаар хэлэһэнһээ бүдэхир болоһон хоолойгоор:

— Номоймни забһарта байгаа,—гэжэ Цыжилма харюусаба.

Багшань бэшэ юумэ дуугараншьегүй урогоо саашань үргэлжэлүүлнэ.

Цыжилма элдэб юумэ бодожо, «Батын гуурһа хаанаһаашье абаа гээшэбиб» гэжэ гэмшэнэ. Тиигэбэшье «хэлэхэгүйб, номойнгоол забһарһаа олооб гээд байхаб» гэжэ эгсэ шиидэбэ.

Хоёрдохи урогой һүүлээр, үхибүүдэй булта газаашаа гараһан хойно Жалма Дугаровна:

— Цыжилма, сэхыень хэлэ, хаанаһаа энэ гуурһа олообши?—гэжэ аргадан асууна.

Цыжилма өөрынхиеэ табиха юумэ бэшэ. Хэлүүлжэ ядажа байтарынь урок захалшаба. Тушаан болоходоо мүнөөдэр дүрбэн урогой һүүлээр классай суглаан болохо байгаа. Үхибүүд бултадаа Батынгаа гуурһанай үгы болоһон ушарые хэлсэхэеэ хүлеэжэ ядашанхайнууд. Шэбир һабир гэлдэнэ, хэн абаа гээшэб гэжэ гайхалдана. Суглаан дээрээ хэлсэхэ юумэнүүдээ бараниень хэлсэһэн хойноо Жалма Дугаровна:

— Үшөө тиихэдэ, үхибүүд, мүнөөдэр нэгэ иимэ ехэ зохидгүй ушар болоһыень таанад мэдэнэт. Цыжилмагаймнай гэртээ мартажархиһан гуурһан хойноһоонь гүйжэ ерээ. Мүн Батымнай парта дээрээ табиһан гуурһан ручкаһаа һалаад, форточкоор ниидэжэ ябашаһан ушарые ...,—гээд хэлэхэтэйнь адли класс нэрьесэ энеэлдэжэ, гансал Цыжилма абяагүй уруугаа хараад һууба.

— Цыжилма, нүхэдэйнгөө урда сэхыень хэлэ. Энэ гуурһа хаанаһаа олообши?—гэжэ Жалма Дугаровнагай шэрүүхэн хоолойгоор хэлэхэтэйнь адли Цыжилма бодожо, бүдэхир ааляар:

— Батын... — гэжэ арайхан хэлээд бархиршаба.

— Теэд тугаарай юундэ сэхыень хэлэнэгүйбши? Ямаршье бэрхэтэй юумэнэй болоо һаань. сэхыень хэлэхэ гэжэ хэлсэдэг бэшэ гүбди. Хэды шэнээн муу юумэ хэһэнээ бодожо үзэ. Таанадшье шүүмжэлжэ үзэгты. Суглаан дүүрээ,—гэжэ хэлээд, Жалма Дугаровна класcһаа гарана. Коридор соо ябахадань:

— Эй. Цыжилма, Цыжилма...

— Табан мүнгэнэй гуурһа хулуугааш.

— Намһаашье эрихэеэ яагаабши даа... — гэлдэжэ байжа үхибүүдынь шууялдашаба.

Тиихэдэнь «хулуухаяа болёоб» гэжэ Цыжилма үгэеэ үгөө һэн. «Нүхэдэйнь шүүмжэлэл һайн һургаал болохо, Цыжилма хожом тиихэеэ болихо» гэжэ ойндоо бодоһоор Жалма Дугаровна багшанарай таһаг руу ороно.

★

☆

Эрхим гэһэн
сэгнэлтэтэй
Эхин класс
дүүргээбди.
Шагнал номоо
хүхюутэй
Шамдажа иран
харанабди:
Хуудаһан бүриин
зурагынь
Хүхэ ногооноор
шэрдээтэйл.
Эбтэй бидэ
гурбан
Энэ номоо
уншахамнайл.

А. Мантаевай фото.

☆ ☆

☆

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ

Хүдөөгэй почтальон

Тооһо шорой бурьюулһаар
Талын зүргэ харгыда
Табхар зээрдээ хатараар
Тарба почтальон табилуулна.

Мүнөөдэр почтальон баяртай
Мэндын бэшэг олонтой,
Манай колхоздо яаралтай,
Мүншье ехэ омогтой,

Мориёо нэшэн, шамдуухан,
Миһэрэн хүрэжэ ерэбэ.
Мэнэ гэһээр почтальон
Мүнөөхи почтоёо задалба.

Газетэ журнал гаргажа,
Гадартань нэрэнүүдынь бэшэжэ,
Гайхалтай олон захигшадта
Гартань барюулжа ханана.

Илдам нүхэрһөөн албанһаа
Инагханиинь бэшэг хүлеэнхэй.
Эндэ, мүнөө тугаарһаа
Эрьелдэн байба таанхай.

Почтальон тэрээндэ бэшэгхэн
Павелһаа гэжэ һарбайба.
Басаган бэшэгээ һэмээхэн
Барижа хүхюутэй шамдаба.

Ц-Б. БАДМАЕВ

Зургаан хушуу мал

Гахай үсхэхэ гэлдэхэдэ
Ганираа һэн Галдан тиихэдэ
(Үнихэн болоһон хэрэг даа,
Үбгэн намай хүлисэнэ ааб даа).

— Энэ шантагараар яахатнайб?
Эндэ тэжээхэ гэлдэнэ гүт?
Табан хушуу малнууднай
Танда үсөөдөөд байна гү?

Галданай хүгшэн юундэшьеб
Гахайе үзэн ядадаг һэн:
—Харшаганажа муухайл
амитанши,
Хараһанаал залгиха,—гэдэг һэн.

Эдэнэр гахайн мяхые
Эдеэгүй байгаал наһаараа.
Үхэтэрөөш эдихэ үгыбди гээд,
Үгэеэ үгэдэг һэн хоюулаа.

Галдантан нэгэтэ абиртаад,
Гахай шарууһалха болобо ха:
Городой ород талануудаа
Гоёор хүндэлхөө һанаба ха.

Шанана, шарана мяха,
Шүлэшье гаргана хүгшөөмнай.
Айлшадаа һайн хүндэлнэ ха,
Архишье аягалан һалиранхай,

Тиигээндээ гахайн шүлэхэ
Тэндэһээ аяга абамсаараа
Уурал баатар тогооһоо хэн
Уужархиба хүлһэ гаратараа.

Гурбадахи аягаа ябуулаад,
«Гуримаа» алдаһан хүгшөөхэн
Үшөө аягалан һуутараа
Ойлгожо ухаа алдашоо һэн...

Манай колхоз хүгжэнхэй,
Мянгаад гахай үсхэнхэй.
Доохонуур таанарта хэлэбэл,
Габшагай Галдан үбгэмкай,

Гахайшан болохоёо хүсэбэ,
Ардаа ташуураа үргэлэнхэй
Адуулдаг, дахадаг гахайнуудаа.
Галдан үбгэнөө хүгшөөмнай
Гахайн шүлэтэй хүлеэдэг даа.

Удха һайтай, уран хурса шүлэгүүдые бэшэхэ

…шын үедэ манай бурят-монгол …турын поэтическэ зохёолнууд ни… олошороошье, һайжараашье гэ… хогорхолтойгоор тэмдэглэхээр бай… Жэшээлхэдэ, Хоца Намса… «Тэршээхэн унаган», Чимит Цы…баевай «Соном Гармаев», Шираб …евай «Елкын дэргэдэ», «Эрхые …хаар бэрхые һура», Цырен-Базар …евай «Сэсэгтэ таланууд», Дамба …раевай «Аян замай дуунууд», …-Рыгзен Намжиловай «Сэлмэг …, Николай Дамдиновай «Барга… Гунта Чимитовэй «Манай колхо…хибүүд» ба бусад сборнигууд хэб…эн байна.

…уу уранзохёолшод Алексей Ба… Солбон Ангабаев, Цырен-Дулма …кова, Дондок Улзытуев, Ким … гэгшэд өөһэдынгөө шүлэгүүдэй …улбаринуудые хэблэлдэ гаргахаар …хой. Удангүй шэнэ авторнуудай …дые уншаха байһандаа найдаг…

…галай толон» гэжэ журналай, …бликанска, аймагуудай газетэнүү… хуудаһанууд дээгүүр Ц. Жамбало… Д. Жапхандаевай, В. Петоновой, …алсановай, Г. Доржиевагай, Ц. Ха…, А. Мангатхановай, Д. Дамбае… бусадай зохёолнууд хододоо то…доно.

…өө һайнаар бэшэгдэһэн шүлэгүүд…юмуудые арад зон дуратайгаар хү…абажа, тон ехээр һонирхон унша…арим зохёолнуудыень сээжээр тоо…эдэнэ.

… бүтэдэ манай поэдүүдэй мэргэжэ…уралтыень тобойсо гэршэлнэ, тэ… бэе бэеһээ ондо ондоо һонин уд…ангтай шүлэг бэшэдэг болоһыень …лжа, өөһэдынгөө зохёолнуудые …риторикогүйгөөр найруулжа һура…ухайнь харуулна. Юрэдөө нюуха …ье юумэгүй, бүри һая болотор … үбгэн залуугүй бололтойшье, …ьегүй юумэндэ, хэмнай хэнһээ … магтаал, уряал, соло дуудал… найруулагша ааб гэһэндэл, сэсэ …ан бэшэгшэ һэмди. Ингэжэ бай…эгэн хоёр нүхэднай гансал һайн…тэ зорюулжа зохёолнуудые «ха…» болоо һэн. Заримууд өөрынгөө …творчествые иимэ харгыгаар шаг…шье байха. Эдэ алдууе усадхаха … манай уранзохёолшод горьтой…долго гаргана.

Харин мүнөө залуу авторнуудай түрүүшын литературна туршалгануд соо дээрэ хэлэгдээшэдэл адли зүйлнүүд оло дахин тохёолдоно. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, эхилэн бэшэгшэд поэзи хадаа гансал гоё һайхан юумые хэлэһэн байха юм гэжэ буруу бодоно. Жэшээлхэдэ, Даша-Даба Мункуев (Зэдэ), Цырен-Базар Цыбиков (Хори), Андрей Доржиев (Иволга) гэгшэд Майн нэгэнэй һайндэр, эб найрамдал, комсомол тухай шүлэгүүдые эльгээбэ. Тэдэнэйнь бадаг бүхэниинь хэдышье анхаралтайгаар уншахада дутуу дундыень олохоор бэшэ, удхаараа болоходоо хурса идей, политикатай, найруулгаараа яһалал бурят-монгол шүлэг бэшэлгын ёһо гуримые сахижа бэшэгдэнхэй: толгойнь холбоотой, муу һайншье һаа рифмнүүдтэй—юрдөө тиимэ зохёолнууд ямаршье газетын «Литературна хуудаһануудта» гарангүй яаха һэм гэжэ һанахаар. Гэбэшье, тэдэ шүлэгүүдыень газетэнүүдтэ толилогдонтүйгөөр үлэнэ. Тэрэнэй шалтагаанинь гэхэдэ, эдэ шүлэгүүдтэнь эхинһээ һүүл хүрэтэрөө «урагшаа», «илалта», «мандаха болтогой» гэжэ бэшэгдэнэ. Тэндэнь үшөө тоо процент дутана хэбэртэй. Тиихэдээ эдээхэн зохёолнуудынь шүлэгөөр бэшэгдэһэн статьянуудтал адли болошоно.

Эгээл һүүлдэ иимэ тобшолол хэхээр байна: хооһон риторико болбол поэзиин дайсан гээшэ, тэрэ хадаа хүнэй нюдэ һаргуулан яларха аад лэ, сэдьхэлынь хэзээшье дулаасуулдаггүй.

Хабар болоходо редакцида залуу бэшэгшэдэй зохёолнууд тоолошогүй олоороо ерэжэ, хабтагар папкануудһаа байха, мандагар столнуудай һугалганuудта баттахаяа болидог.

Юундэ тиитэрээ илангаяа хабартаа шүлэг ехээр бэшэгдэдэг бэ, тэрэнь хэндэшье мэдээжэ юм: май һарын һайндэрнүүд, сэсэглэн һалбарһан байгаали, үхэр малай ондо оролгон, хабарай тарилга дээрэ болоһон эршэтэ мүрысөөн, эгээл һайхан инаг дуран тухай зохёогдоно. Тэдэ олон темэнүүдые авторнуудынь шалгажа үзэһэнэйшье хэрэггүй. Гансахан хабарай саг тухай бэшэгдэһэн зохёолнуудай эхин мүрнүүдые хаража үзэе.

Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай Утаата Далахай тосхонһоо нүхэр Ф. Цыденжапов «Колхозой хабар» гэжэ шүлэгтөө:

«Янгинама хүйтэн
Январь һара үнгэржэ,
Хабарай дулаахан
Хүхюутэй март айлшалба...» гэжэ бэшэнэ.

Хэжэнгын аймагай дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша В. Найданова «Хабарай эхин» гэжэ шүлэг соогоо;

«Янгинама хүйтэн үнгэржэ,
Яагаа гоё болобоб даа.
Алтан хабарай үдэрнүүд
Айлшаар мандаа ерэбэл...» гэнэ.

Курумканай аймагай дунда һургуулиин һурагша С. Лосолов «Ажабайдалнай һалбарна» гэжэ шүлэгтөө:

«Хабарай һалхин хангал татаад,
Хонгёо дуугаа зохёоно,
Дулаан долгиндонь сэсэгүүд задараад,
Дуулим талаяа гоёонош.» гэнэ.

Иркутска университедэй студент В. Петоновой «Хабарай зурагууд» гэжэ шүлэг соо:

«Хүнгэн эмээршэн хабарай шэбэнээ
Хаанаһаашьеб туужа асараа.
Наран халуунаар игаажа эхилээ
Наартай намдуу даа газаа...» гэжэ бэшэгдэнэ.

Зэдын аймагай Боргойн совхозой хүдэлмэришэн М. Ачитуева «Шэнэ газар» гэжэ шүлэг соогоо:

«Шэнэ газар элдүүрилхээ,
ЦК-гэй заабари дүүргэхээ
Шэн зоригтой комсомол
Сэдьхэл дүүрэн мордоно...» гэнэ.

Закаменай аймагай Санагын дунда һургуулиин һурагша С. Тарбаев «Хабарай тарилга» гэжэ шүлэгөө иигэжэ бэшэнэ:

«Дунгинама хабарай саг һайхан
Долгитон зэрэлгээтэнэ элдэгдэһэн газар
Нэгэшье минута үнгэргэнгүй мини
Нэрьен хүгжэнэ хабарай тарилга...»

Мүн тэрэ һургуулиин һурагша М. Самбуева «Хабарай саг» гэжэ шүлэгтөө:

«Хабарай урин дулаанда,
Колхозно үргэн полидоо,
Хүбүүд, басагад хүхюутэй
Хүдэлхэдөө урматай...» гэнэ.

Бүхы шүлэгүүдыень эндэ буулгажа бэшэхэ аргагүй байһандаа, тэдэнэй эхин мүрнүүдыень хоорондонь сасуулан үзэхэ гэбэбди. Нэн түрүүндэ залуу үетэмнай поэтическэ үнэн сэхэ харгыгаар ябана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр хадаа үргэн уужам нютаг нугадамнай айлшалан ерэһэн хабарай аажам саг тухай домоглоно. Тиигэжэ лирикын эди шэдитэ хүсые туршанад. Редакцида эльгээһэн шүлэгүүд соогоо эдир уранзохёолшоднай һанал бодолоо хэнһээшье һайханаар хэлэхые оролдоно. Харин тэды һайхан хүсэлөө хэр зэргэ бэелүүлнэ гээшэб гэхэдэ, иимэ байна. Залуу нүхэдэй зохёолнуудынь бултааран бэе бэедээ, юутээрээшьеб, адлинууд хэбэртэй. Жэшээлхэдэ, дээрэ зорюута буулган бэшэгдэһэн шүлэгүүдэй түрүүшын бадагуудые абаад үзээ, тэдэнэр бултааран хэлбэри найруулгаараа бэе бэедээ дүтэрхы. Тэрээншэлэн бүхы шүлэгүүдынь нэгэ янза түхэлтэй болошоно гэхээр байна.

Энэ юун дээрэһээ болоноб?—гэһэн асуудалда богонёор харюу үгэжэ үзээ. Мүнөө дээрэ дурсагдаһан залуу авторнууд жэлэй дүрбэн сагай эгээл һайхан үе болохо хабар тухай темээр бэшэбэ. Иимэ темэ дээрэ олохон поэдүүд шүлэгүүдые найруулаа юм. Уншагшад тэдэ зохёолнуудые һайн мэдэхэ ёһотой. Гэхэ зуура, хабарай саг тухай бү бэшэгты гэжэ залуу уранзохёолшодто хэлэхээ һананагүйбди. Харин лэ залуушуул хадаа хэзээ нэгэтэ толилогдоһон зохёолнуудые дууряангүйгөөр, тэдээнһээ хэды дахин хүсэтэй шадабаритайгаар, бүхы уншагшадай наарһаахаар найруулха уялгатай. Бидэнэртэ тиимэ арга боломжо бии: уранзохёолой поэтическэ образууд барагдаа, дууһаа гэжэ байдаггүй ха юм!

Бидэнэр Арьяа Дашиевай (Кяхта) «Эхын баяр» гэжэ шүлэгые уншабабди. Тэрээн соогоо «урданай сагта тулиха зобохые үзэһэн» хүгшэн эхынгээ жаргалта мүнөөдэр тухайда хэлэнэ. Тиигээд лэ хүгшөөдэймни:

«... Жэл бүри
хүлеэн ябадаг нэгэ үдэрые,
Жэлэй сагай
эгээл һайхан үдэрые.
Энэнь
мартын найман юм даа,
Эрхээ олоһон
ехэ баярынь гээшэ даа...» гэнэ.

Энэ шүлэгынь удхаараа түгэлдэр, уран һайханайнгаа талаар тааруушье һаа, үшөө үнэншэмэ хүсэтэй зохёол боложо шадаагүй. Хүнүүдэй зүрхые хүдэлгэмэ поэзигүй байшоо.

Советскэ армиин солдат Г. Даржаев «Сэрэгтэ мордоһон нүхэртөө» гэжэ шүлэг эльгээгээ. Тэрэнь арадай аялгаар дууряажа бэшэгдэнхэй. Яһала гэмгүй дуун болохоор аад лэ, тоб гэмэ сюжедгүй байшоо. Тиихэтэй хамта, найруулгынгаа талаар һаланшаг: аллитераци, ритм, рифмэшьегүй.

Ленинградска театральна институтай студент Доржи Бадмаев «Долгор» гэжэ, Улан-Удын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институтай хүдэлмэрилэгшэд Бабу-доржи Батоев «Хатуу хабарай айлшалхада» гэжэ хүдөөгэй малшадта зорюулһан шүлэгүүдые эльгэбэ. «Долгор» гэжэ зохёол соонь малша—һаалиша басаганай образынь гаража шадаагүй. Тиихэдэ «Хатуу хабарай айлшалхада» гэжэ шүлэг заһаад байхадань, ёһото сатирическэ зохёол болохо хэбэртэй.

Зарим нүхэдэй шүлэгүүд яһалал шадамараар найруулагданхай. Георгий Дашабыловай (Хэжэнгэ) үхибүүдтэ зорюулһан гурбан шүлэгүүдые хаража үзэбэбди. Тэдээн соонь «Алирһан» гэжэ шүлэг онсо илгарна . Тэрэниие толилоебди:

Намарай зайгуул һалхни аалихан
Нарһадай оройе дайрана.
Абгайн хасартал уб улаахан
Алирһан дороһоом бултайна.
Ялагар ногоохон набшаһыень ираад
Яаралтай түүжэ ябанаб.
Алирһатай гараа эжэлэнгүй амандаа
Абаашахаа гэнтэ һананаб.
Үйһэн түйсэ гартаа баринхай,
Гүйлдэнэ нүхэдни ой соогуур.
Урдуурнь алирһан уй бутархай
Улалзана хүл доогуур.
Аятай байна даа ой соо
Анхилаал амтатайхан агаар.
Энеэбхилэн һуужа дүүргэнэб түйсөө.
Эжыгээ хүндэлхэб алирһаар.

Энээхэн шүлэг дотор ой соохи байдал нюдэндэ харагдама эли тодоор бэшэгдэнхэй. Эндэ намар орой хагсуу һалхинда найгалзан байһан нарһадай оёороор ялагархан, ногоохон набшаһан доогуураа хоргодоһон амтатайхан алирһа түүжэ ябаһан бишыхан хүбүүн тухай зохидоор хэлэгдэнэ. Иимэ зохёол уншахадаа үнэн зүрхэнһөө баясамаар.

Ингээдшье бидэнэр дүүргэбэбди. Залуу уран зохёолшодто заашье туһа хүргэбэлынь ехэл һайн байгаа. Гэхэтэй хамта, тэдээндэ үшөө иимэ зүбшөөл үгэхэ дуран хүрэнэ. Гартаа гуурһа барижа, саарһан дээрэ сараа гаргахын урда тээ зохёолойнгоо удха идей тухай бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Уранзохёолшод хэзээдээшье өөрынгөө зохёолоор ажалшан арадта туһа хүргэхые оролдохо уялгатай. Бурят-монгол арадайнгаа диалект бүхэнэй зохид тааруу үгэнүүдые хэрэглэжэ, литературна хэлэеэ баяжуулха шухала. Тиихэдээл өөһэдынгөө зохёолнуудые һонирхолтойгоор бэшэхэмнай дамжагтүй. Бидэнэр үшөө арадай аман зохёолые тон муугаар мэдэнэбди. Оньһон үгэ, дуу, үльгэрнүүдые оройдоо суглуулнагүйбди гэхэдэ болоно. Һанаад үзэгты, ород арадай агуу ехэ уранзохёолшо Александр Сергеевич Пушкин нэгэтэ нүхэртөө иигэжэ бэшэһэн юм: «Үдэшэндөө би үльгэр шагнанаб, тиигэжэ өөрынгөө хүмүүжүүлгын дутагдалые усадханаб. Үльгэр гээшэ гайхалтайл юм байна даа. Бултааран поэмэнүүдтэл адлил!» Арадай фольклор хадаа амидаралта булагтал адли гэжэ хэдэн олон хэлэн дээрэ бэшэдэг уранзохёолшод—классигууд хэлэдэг байһан юм.

Залуу бэшэгшэд газетэнүүдтэй нягта холбоотой байха уялгатай. Түрүүшын ондо газетэнүүдтэ жиирэй статьянуудыешье һаань, бэшэжэ һурахада туһатай бшуу. Газетэ болбол уранзохёолшо бүхэнэй литературна һургуулинь мүн. Тэдэнэй дэргэдэ литературна нэгэдэлнүүдыешье эмхидхэхэдэ болоно. Жэшээлхэдэ, хэдэн жэлэй турша соо Кяхтын аймагай «Знамя Ленина» гэжэ газетын дэргэдэ литературна нэгэдэл хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй суглаан дээрэ литературна теориин асуудалаар, өөһэдынгөө зохёолнуудые, мүн һонирхолтой номуудые зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэгдэдэг, заримдаа гараар бэшэһэн литературна—уранһайханай журналнуудые гаргадаг юм. Тиихэтэй хамта, бэшэ аймагуудай газетэнүүдэй дэргэдэ мүнөө болотороо литературна нэгэдэлнүүдэй үгы байһандань халагламаар. Закаменда, Зэдэдэ, Хэжэнгэдэ, Баргажанда, Бабушкин, Городок городто залуу уранзохёолшод олон, тэдэнэр нэгэдэжэ, литературна кружогуудые бии болгохоёо яанаб? Тэдэ нэгэдэлнүүд угаа ошотороо өөһэдынгөө сборнигуудые хэблэн гаргаха арга боломжотой байха. Мүнөөшье Читын областиин Агын округой газетын, Иркутска областиин Усть-Ордын округой газетын, Кяхтын аймагай газетын дэргэдэхи литературна нэгэдэлнүүд өөһэдынгөө номуудые хэблэхэ тухай асуудал Бурят-Монголой номой хэблэлэй урда табихаар болонхой.

Литературна нэгэдэлнүүд залуу уранзохёолшодой ургалтада ехэхэн туһа хүргэхэ байна. Абаад үзэгты, Сосново-Озерско, Бичурын, Сэлэнгын дунда һургуулинуудай, Иркутска университедэй дэргэдэхи литературна нэгэдэлнүүдһээ уран бэлигтэй поэдүүд, прозаигууд, критигүүд олоороо гараһан юм. Мүнөө тэдэнэй нэрэнүүд хаа хаанагүй мэдээжэ болонхой. Мүнөө тиимэ литературна нэгэдэлнүүдые бүхы республика соогоо олошоруулха хэрэгтэй.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ.

Албанска Ажалай партиин III съезд

ТИРАНА, майн 25. (ТАСС). Албанска Ажалай партиин III съезд Тиранада мүнөөдэр нээгдээ.

Арадай суглаанай зал соо съездын делегадууд, олон тоото айлшад сугларaa. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци КПСС-эй ЦК-гэй секретарь П. Н. Поспелов түрүүтэйгээр, Хитадай Коммунистическэ партиин делегаци Центральна Комитедэй гэшүүн Цзэн Шань түрүүтэйгээр, мүн ахадүү коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудай зал соо орожо ерэхэдэнь съездэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

АПТ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Энвер Ходжа съездые нээгээ.

Ахадүү коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудhaa съездэ ерэhэн делегадуудые Энвер Ходжа үнэн зүрхэнhөө амаршалаа.

Тиигээд, съездын президиумые, секретариадые болон мандатна комиссиие нэгэн дуугаар hунгаа.

Съезд доро дурсагдаhан зүбшэхэ зүйл баталан абаа: Албанска Ажалай партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл, Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл, нэгэдэхи табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай ба 1955—1960 онуудта Албаниин Арадай Республикын экономикые болон культурые хүгжөөхэ хоёрдохи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүд тухай элидхэл, Албанска Ажалай партиин Уставта хубилалта оруулха тухай элидхэл партиин Центральна органуудай hунгалта.

Удаань Албанска Ажалай партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые Энвер Ходжа хээ.

Советскэ сэрэгэй корабльнууд Югославида ба Албанида ошохо болобо

Советскэ Союзай, Югославиин Арадай Федеративна Республикын, Албаниин Арадай Республикын правительствонуудай хоорондоо үгээ ойлголсоhоной ёhoop советскэ сэрэгэй корабльнуудай отряд энэ оной майн 31-дэ югославска Сплит портдо хани ёhoop айлшалжа ошохо болоо. Отрядай составта «Михаил Кутузов» гэжэ крейсер, «Бессменный» ба «Безукоризненный» гэжэ эскадренна миноносецууд орохо юм.

Советскэ сэрэгэй корабльнууд Сплит портдо июниин 4 хүрэтэр байhанайнгаа hүүлээр албанска Дуррес гэжэ портдо июниин 5-haa хани ёhoop айлшалжа ошоод июниин 10 хүрэтэр тэндэ байха юм.

(ТАСС).

Арабска легионой генеральна штабай начальник тушаалhaa бууба

ПАРИЖ, майн 24. (ТАСС). Иорданиин арабска легионой генеральна штабай начальник генерал Ради Инаб тушаалhaa бууха тухай мүнөөдэр мэдүүлгэ баряа гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Амманhaa мэдээсэнэ.

Энэ тушаалhaa английска генерал Джон Глабб гэгшын гаргагдаhанай hүүлээр энэ жэлэй мартда арабска легионой генеральна штабай начальнигай тушаалые генерал Ради Инаб эзэлhэн юм.

Япониин коммунистическэ партиин мэдүүлгэ

ПЕКИН, майн 25. (ТАСС). Токийска хэблэлэй мэдээсэлнүүдые үндэhэ болгон Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна. Советнигүүдэй палатын hунгалта июль hарада болохо юм. Энэ hунгалтын үедэ хамтаараа ябуулга хэхэ уряалтайгаар социалистическэ болон хүдэлмэришэн-таряашанай партинуудта Япониин коммунистическэ парти hаяхан хандаа.

Тиихэтэй хамта, Япониин коммунистическэ парти өөрынгөө политическэ программые толилоо. Коммунистическэ парти хадаа Советскэ Союзтай, Хитадтай болон Корейскэ Арадай-Демократическа Республикатай Япониин дипломатическа харилсаагаа hэргээхые, эбтэйгээр зэргэ оршон байха табан гол ёhоной үндэhөөр бэеэ даанхай политика ябуулхые, мүн дэлхэйн бүхы оронуудтай экономическа ба культурна харилсаа холбоо байгуулгада туhалхые хүсэнэ. Мүн буу зэбсэг хороохые, атомна ба водородно зэбсэг үйлэдбэрилгые, туршажа үзэлгые ба хэрэглэлгые хориhон уласхоорондын хэлсээ баталхые, тэрэшэлэн Азидахи аюулгүй байдал хамтаараа сахиха системэ байгуулхые хүсэдэг байна. Япониин коммунистическэ парти хадаа эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдые байгуулха гэhэн американска политикые буруушаана, мүн Японидохи американска сэрэгэй базануудые усадхахые, американска сэрэгүүдые Япониhоо гаргахые эринэ. Компарти хадаа демократическа эрхые хамгаалха зуураа, конституциие шэнээр хаража үзэхые, Японидо милитаризмые hэргээлгые, жэжэхэн округуудтай hунгуулиин системэ байгуулха ябадалые буруушаана. Тэрэшэлэн промышленностиие болон худалдаа наймаае амгалан ёhoop хүгжөөхые хүсэнэ, дэлхэйн бүхы оронуудтай худалдаа наймаа эрхилэлгэдэ тогтоогдоhон хизаарлалтануудые болюулхые эринэ.

КНР-тэ айлшалхые уриhанайнь түлөө Насер Чжоу Энь-лайда баясхалан хүргэбэ

КАИР, майн 25. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лайда премьер-министр Гамаль Абдель Насер бэшэг эльгээгээ гэжэ эндэ мэдээсэгдэнэ. Хитадай Арадай Республикада зорюута айлшалжа ошохо тухай уриhанайнь түлөө тэрэ бэшэг соогоо Чжоу Энь-лайда Насер баясхалан хүргэhэн байна. Насерэй бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Иигэжэ бэе бэедээ айлшалалсалга манай хоёр ороной хоорондохи hайн харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ туhалха гэжэ би тоолонob. Иимэ айлшалалсалга Азиин ба Африкын оронуудай хоорондохи хани ёhоной харилсаа бэхижүүлхэ, мүн тэрэшэлэн иимэ айлшалсалганууд бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ, Бандунгска конференциин hайшааhан гол ёhонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ туhалха гэжэ танай тооложо байhые би зүбшөөнэб».

Хитад арадта hайниие хүсэжэ байhанаа Египедэй арадай зүгhөө дамжуулха зуураа, Хитадай Арадай Республикада hаяар ошожо шадаха бэзэб гэжэ найдажа байhанаа Насер элишэлэн мэдүүлээ.

Корейн Центральна телеграфна агентствын мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, майн 24. (ТАСС). КНДР-тэ хамаатай уhанда урдакорейскэ судна нуудай hүүлэй үедэ олоор шурган ородог болоhонтой дашарамдуулан Корейн Центральна телеграфна агентство мэдээсэл толилоо. Энэ ушар тушаа урдакорейскэ засагаархидай тунхаг болгоhон худал хуурмаг мэдээнүүд энэ мэдээсэл соонь буруушаагдаhан байна.

Хойто Корейн уhануудта загаhа барихые урдакорейскэ загаhашадта зүбшөөгдэhэн ушар байдалые хэрэглэн урдакорейскэ засагаархид эрье шадарaймнай газар нютагуудта тагнуул хэхэ зорилгоор КНДР-эй территориальна уhанай хилые оло дахин дабадаг, тагнуулшадаа эльгээдэг, хорото зорилгоор манай газар руу буудадаг байна. Иимэ хорото муухай ябуулгануудые урдакорейскэ засагаархидай хэжэ байhанда эсэргүү буруушаалга КНДР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр ба уhанай олзоборилгын министр үшөө 1955 оной май hарада мэдүүлhэн байгаа. Гэбэшье, урдакорейскэ засагаархид хадаа КНДР-эй уhан соо загаhа барихые Урда Корейн загаhашадта зүбшөөжэ, КНДР-эй правительствын абаhан hайн сэдьхэлэй хэмжээнүүдые өөhэдынгөө аша туhада хэрэглэн, hүүлэй үедэ хорото муухай аашануудые бүри элеэр хэдэг боложо байна гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Корейн Центральна телеграфна агентствын мэдээсэл соо саашадаа иигэжэ хэлэгдэнэ. Урдакорейскэ зэбсэгтэ суднанууд Ончжин гэжэ хахад арал шадар майн 13 ба 16-да Хойто Корейн территориальна уhанай хилые дабажа, хорото муухай ааша гаргаба. Урдакорейскэ нэгэ судна Тоноандон тосхонhoo урдуур загаhа барижа байhан суднануудаар далдалуулан майн 17-до тагнуул хэhэн байна. Мүн энэ үдэр урдакорейскэ гурбан зэбсэгтэ судна Хойто Корейн территориальна уhанай хилые дабаhан байна.

Корейн Центральна телеграфна агентство хадаа КНДР-эй эрьеын харуулай отрядууд урдакорейскэ загаhа барилгын суднануудта хохидол ушаруулаа гэhэн хэбэртэйгээр Урда Корейн засагаархидай тараahан худал мэдээсэлнүүдые буруушааха зуураа, Хойто Корейн уhан дээрэ урдакорейскэ загаhашадай загаhа барилгадань КНДР-эй правительство hаад ушаруулхагүй байна гэжэ мэдүүлнэ.

Кристиан Пино Парижаа бусажа ерэбэ

ПАРИЖ, майн 25. (ТАСС). Франциин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Кристиан Пино Советскэ Союзда ба Чехословакида аяншалаад, мүнөөдэр Парижаа бусажа ерэбэ.

Иорданиин арабска легионой штабай начальник шэнээр томилогдобо

НЬЮ-ЙОРК, майн 25. (ТАСС). Тушаалhaa бууhан генерал Ради Инаб гэгшын орондо Иорданиин арабска легионой генеральна штабай начальнигаар урдань король Хусейнэй ахалагша адъютант байhан генерал-майор Али Абу Нувар томилогдоо гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Амманhaa мэдээсэнэ.

Али Абу Нувар хадаа Иордани Египет хоёрой хоорондо союз байгуулхые, тэдэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые нэгэдэмэл командованитай болгохые хүсэдэг. Арабска легионhoo английска офицернүүдые сүлөөлэн гаргаха шухала гэжэ Нувар тоолодог юм гээд корреспондент тэмдэглэнэ.

Чанкайшистска дээрмэшэдтэ шанга сохилто үгтэбэ

ПЕКИН, майн 25. (ТАСС). Хитадай эрье шадарай районуудта чанкайшистска авиаци дээрмэдэлгын добтолгонуудые хэhээр. Сватоу районодохи Гуандун провинци дээгүүр чанкайшистска 4 самолёт үсэсэлдэр үглөөгүүр ниидэжэ добтолго хээ. Эдэ самолёдууд Америкэдэ бүтээгдэhэн байна гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

Агаарай дээрмэшэд Хитадай арадай-сүлөөрэлгын армиин частьнуудай зүгhөө шанга сохилто абаа. Зенитнэ батарейн hомондо тудагдажа чанкайшистска нэгэ самолёт Наньпындао арал шадар далай руу унаа гэжэ мэдээсэл соо заагдана.

Англида юумэнэй сэн хүндэрнэ

ЛОНДОН, майн 24. (ТАСС). Англида рознично үнэ сэнгэй дээшэлжэл байhан тухай мэдээсэлые английска ажалай министерство толилоо. Гурбан hарын турша соо—энэ оной январиин 17-hoo апрелиин 17 хүрэтэр рознично сэнгэй индекс 3 пунктаар дээшэлээ. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ фруктын, хартаабхын болон бусад овощьнуудай сэн хүндэрөө, тэрэшэлэн байрын түлөөhэн ба налогууд ехэ болоо гэжэ министерствын мэдээсэл соо заагдана.

«Таймс», «Дейли телеграф энд морнинг пост» газетэнүүд энэ мэдээсэлые толилоо. Тиихэдээ, 1947 оной июньhээ энэ оной апрель хүрэтэр Англида юумын сэн 58 процентээр дээшэлээ гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Тайванска хоолойдо американска флодой манёвр эхилээ

ПЕКИН, майн 24. (ТАСС). Тайванска хоолойдо американска 7-дохи флодой ехэ манёвр үсэгэлдэр эхилээ. Манёврын үедэ ажаглагшад боложо чанкайшистска офицернүүд байлсана гэжэ Тайбэйhээ мэдээсэнэ.

УЛЬЯНОВСКА ХООР

Hаяхан Гүрэнэй Бурят-Монголой оперо ба баледэй театр соо Ульяновска областиин филармониинород арадай дуунуудай хоор концерт табиба.

Тус хоор Глинкын, Штраусай, Шуманай зохёолнуудые,ород арадай ба советскэ композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэбэ. Ульяновска хоорой дуушад арадай демократиин оронуудай дуунуудые дуулаhан байна. Удмуртска АССР-эй ... кусствонуудай габьяата ажал-... лагша А. В. Каторгин хоорые ... бэрилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: солистнар А... Лапшина Виктор Сидоров хоёр ... дахан хүбүүн, хүрэжэ ерээрэй... жэород арадай дууе дуулажа б... на.

Л. Мантаевай фото ба те...

Хүршэ областнуудтаМнай...

ВЕРТОЛЁДУУДЫЕ АБАБА

Жэл ерэхэ тудам гражданска авиациин иркутска отряд шэнэ конструкциин самолёдуудые абана. Иркутск городой ажалшад hаяхан агаарай шэнэ корабль—вертолёт хараба.

Вертолёт юрын самолёдhoo юугээрээ ондооб гэхэдэ, тэрэ далигүй юм. Далиин орондо вертолёт дээрэ томо гэгшын агаарай винт эрьелдэжэ байдаг. Энэ кораблиин кабинань яhала уужам, «Победа» гү, али «Москвич» автомашиные, үгышьеhаа 15—18 хүниие багтаагаад ниидэхээр түхеэрэгдэнхэй.

Энэ самолёт юугээрээ hайн бэ гэхэдэ, бишыхан талмай дээрэhээ сэб сэхэ өөдөө ниидэхэ, сэхэ руугаа бууха, агаарта нэгэ газарта байха шадалтай. Тиимэhээ ой тайга соо, талмай багатай газарта, үйлсын тэг дунда бууха ба гэдэргээ ниидэхэ аргатай болоно бшуу.

Иркутска аэропортдо хэдэн вертолёдууд асарагдаад, мүнөө хабсаргагдажа байна. Тиихэдэ пилот нүхэр Другов залуу лётчигуудые шэнэ машинатай танилсуулна, тэдэниие ниидэжэ hургана. Мүнөө хоёр пилот вертолёдоор ниидэхэ эрхэтэй болобо.

Вертолёдууд ойн баялигые шэнжэлхэ ба харууhалха, геолого-бэдэрэлгын болон бусад экспедициин хүдэлмэридэ нэн түрүүн хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

ШАТАРАЙ hОНИН ТУРНИР

Иркутск городой Ждановай нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй актова зал соо горнометаллургическа институдай ба университедэй студентнэрэй, багшанарай, научна хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондын шатарай ээлжээтэ матч hаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ турнирта хоёр талаhaa хамта 200 шатаршад-эрэшүүл, 40 шатаршад-эхэнэрнүүд наадаба.

Горнометаллургическа институдай шатаршад энэ жэлэй уулзалгада горьтойхон бэлэдхэлтэй байжа, 120 доска дээрэ үнгэргэгдэhэн шатарай турнирта 81,5:38,5 гэhэн тоотойгоор университедэйхидые илажа, амжалта туйлаба.

ПИОНЕРСКЭ ЛАГЕРЬ

Усолье-Сибирск городhoo арбаад модоной газарта Белая гэжэ бишыхан голой сэсэрлиг hайхан эрьедэ пионерскэ шэнэ лагерь баригдажа байна. Энэ лагерьта түхеэрэлтэнүүдые бүтээдэг заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба хүдэлмэришэдэй үхибүүд амарха болоно. Лагерай барилгада 740 мянган түхэриг hомологдонхой. Зунай сезоной эхилтэр унталгын 2 корпус, клуб, эдеэнэй гэр, изолятор, ледник, складууд, административна байшан, линейнэ ба нааданай хэрэгсэлтэйгээр түхеэрэгдэhэн спортивна талмай ашаглалгада үгтэхэ юм. Лагерьта 150—180 хүбүүд амарха.

ЭРХИМ АЖАЛАЙ ҮРЭ ДҮН

Куйтунска райондо «Ленинский» гэжэ үүлтэртэ гахайн совхоз бии. Энэ совхоздо Ирина Шульгина 25 жэлдэ гахайшанаар ажаллаха зуураа, арба гаран мянган поршоонхо абажа түлжүүлhэн байна. Нүхэр Шульгинагай шадамар бэрхээр олошоруулжа байhан үүлтэртэ поршоонхонууд областиин олон колхозууд болон совхозуудта жэл бүри худалдагдана.

Гансахан hүүлшын 5 жэл соо ... гахайшан 2850 поршоонхо аба... бүрин бүтэнөөр тэнжээгээ. Үнгэр... шэ жэлдэ 25 гахайн туд бүриhөө 2... поршоонхо абажа, совхозойнгоо ... хайн hүрэгтэ табяа.

Ажалай эрхим амжалта туйла... нүхэр Шульгина хүдөө ажахын ... хэсоюзна выставкэдэ Москва оше... ерэhэн байна.

ЭРДЭМТЭД КОЛХОЗНИГУУД... ТУhАЛНА

Округой колхозуудай ажахы... саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ СС... эй Науканuудай академиин Ир... ска филиалай эрдэмтэд ехэ туhа ... гэнэ. Тэдэнэр колхозууд ба МТС ... дээр ябажа, лекци уншана, а... дань туhаламжа үзүүлнэ.

Кукуруза тарилгаар hаяхан Б... ханой аймагта үнгэргэгдэhэн на... но-практическа конференци ... филиалай аспирант нүхэр А... научно-теоретическэ элидхэл ... Энэ элидхэлые зүбшэн хэлсэл... колхозуудай агрономууд, звень... дууд, бригадирнууд эдэбхитэй... хабаадалсаа.

Иимэ конференци бусадшье ай... гуудаар үнгэргэгдэнэ. Биолого-... нералогическа науканuудай ка... дат В. В. Надеждин «Осын аймa... хүрьhэнэй шанар» гэhэн элид... тэндэ болоhон конференци дээрэ ...

Колхозниrуудай ба эрдэмтэдэй ... ни барисаан үдэр бүри үргэдэнэ.

НЮТАГАЙ АВТОРАЙ ПЬЕСЭ

Бооханой аймОНО-гэй педаго... ческа кабинедые даагша, РСФС... эй габьяата багша Л. И. Никифо... «Тогоотой танилсабал, толгойгоо ... хэ» гэжэ нэгэ акттай комеди бэ... жэ, «Усть-Ордын үнэн» газетэдэ ... лилоо. Хуушан сагай үлэгдэл—... хидалгатай тэмсэлдэ энэ пьесэ ... рюулагданхай.

Пьесэ hайнаар, ойлгосотойгоор ... шэгдэнхэй. Автор бурят зоной хо... үгэнүүдые шадабаритайгаар хэр... лэнэ. Олон диалектыншье үгэн... оролсоо.

Округой хүдөөгэй ба колхозу... клубуудай уранhайханай колле... вүүд энэ пьесые репертуартаа ору... жа, мүнөө полевой станууд дээ... зүжэг табина. Колхозниrууд, ... низаторнууд тус пьесые ехэ hо... хон харана.

БАРИЛГЫН ЕХЭ ХҮДЭЛМЭ... ХЭГДЭХЭНЬ

6-дахи табанжэлэй түрүү... жэлдэ Иркутск городто ехэ бари... нууд хэгдэхэ юм. Городой центра... на районуудта энэ жэлдэ хамта ... мянган дүрбэлжэн метр талмай... байрын гэрнүүд ашаглалгада ору... лагдаха. Мүнөө больницын 2, хүү... дэй садай 4 байшан баригдажа э... халаа, тэрэшэлэн худалдаа найма... най эмхи зургаанууд, 23 шэнэ ма... зин энэ жэлдэ нээхээр хараал... Hаяар телевизионно станциин h... ри табигдажа эхилхэнь.

КПСС-эй XX съездын Дирек... вэнүүдэй ёhoop институдай 4 ш... байшан, студентнэрэй хамтын б... ранууд ба бусад томо барилгану... хэгдэхэ юм.

Д. Доржиев, П. Ильин.

ЭРТЫН ОВОЩЬ

«Улаан Эрхирик» гэжэ томохон, мэдээжэ болоhон колхозой байдагые Улан-Удэhээ зүүлжээ Хори, Яруна ородог замаар ябаhан хүн бүхэн мэдэдэг байха.

Колхозой центрын хойто захада хирпиисэ ханатай, шэл оройтой ута шэнэ «ордон» тэбхынэ. Шэл оройдонь үдын наранай элшэ тудажа, электрын галай носожо байhан шэнгеэр, хүнэй нюдэ ёлгоотуулан, хурса сахилгаандал иишэ тиишээ hэлмэтэн ялагад гэнэ. Теплицын нааханууp байhан огородой газар дээгүүр урдажа, таляан болоhон уhаншье энэ гэрэлhээ баhа ялбайн сагаарна.

Энэ байшан соо юун байдаг гээшэб гээд хэншье асууха ёhотой. Энэнь «Улаан Эрхирик» колхозой теплицэ—овощь таридаг дулаан байра ха юм.

—Манай теплицэ тиимэшье ехэ бэшэ юм. Эзэлhэн талмайнь бүхыдөө 200 дүрбэлжэн метр болохо. Ямаршье haa, колхозой ниитын баялигые арьбадхаха хэрэгтэ туhа дүхэм хэхэл байха,—гэжэ тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Санжимитыпов хэлэнэ.

Овощь тарижа ургуулха мүнөөнэй болбосон байрые—теплицые бариха хэрэгтэ городой хүдэлмэришэд ехэхэн туhа хүргэhэн байна. Шефскэ туhаламжын аша үрэ мүн гэжэ тэрэ теплицые хараха бүхэндөө эндэхи колхозниrууд hанадаг байха.

Теплицэ дотор орожо, тэндэхи юумэнүүдые харахада яахаб? Наранай зүг тээшэ бага хэлтэд гүүлэн, табсантуулаад хэhэн наар-адяарнууд, иишэ тиишэнь булантуулhан пеэшэн харагдана. Дээшээ гараха, доошоо бууха гэшхүүрнүүдшье бии.

Тэрэ наар-адяар дээгүүрхиие харахада, сэл ногоохон. Ногоон ковёр дэбдижэрхёо гү гэжэ hанаадхихоор. Энэнь теплицэдэ ургамалнууд мүн. «Улаан Эрхирик» колхозойхид теплицэдэ апрелиин тэн багаар тарилга хэhэн юм.

—Энэ теплицэ соогоо редис үгэрсэ хоёрые таряа hэмди. Тарихынгаа урда тээ ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэhэн байгаабди,—гэжэ колхозой агроном Тамара Алексеева хөөрэнэ.

—Ямар бэлэдхэл хэгдээб?—гээд, хэншьеб нэгэ хүн асууба.

—Түбхын түрүүндэ эрхим hайн шорой бэлэдхээ hэмди. Наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ hайнаар хэрэглэгдээ,—гэжэ агроном харюусана.

—Худагаймнай уhан яагааб,—гээд теплицэдэ хүдэлмэрилдэг Виктор Андрианович Кулаков нэмэжэ хэлэбэ.

—Нээрээшье, эндэхи худаг тухайгаа хэлэхэдэ болохо. Теплицые бариха зуураа, эндээ тусхай дулаалагдаhан гэр соо худаг малтагдаа. Тэрэ гэртэ теплицын «конторошье» байха,—гэжэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ Санжимитыпов тайлбарилна.

—Центробежнэ насосой ашаар худагаймнай уhан теплицэдэ орожо, тэндэ бүлеэн болгогдоод, ургамалнуудые уhалдаг,—гээд, эндэ хүдэлмэрилжэ байгаа Надежда Иванова үргэлжэлүүлбэ.

Теплицэдэ тарилга хэhэн сагhaa хойшо мүнөө hара үлүүтэйхэн болоод байна. Редис болон үгэрсын эшэ яhала үндэр боложо, нилээдгүй бэежээ. Намаа hалаануудаа иишэ тиишэнь hарбайлгаад, hагсайлдан hуухыень харахадаа, хүнэйшье зосоо урматай болоно.

Хүнэй хүсөөр, ажалай ашаар юуншье бии болгогдожо шадагдаха ха юм. Ургамалнуудые ургуулха талаар үбэлые хабар болгоходо, хабарые зун болгоходо яахаб. Бултадаа хүнэй гар соо гээшэ. Ажалай хүсөөр дэлхэй ондоо болгогдодог ха юм. Иимэhээ «ажал хэхэ гээшэ үндэр дээдэ жаргал» мүн гэжэ хэлсэдэг.

Ургамалнуудай ургажашье байхань гоё, эдеэшэжэшье байхань hайхан. Теэд теплицэ соохи эдэ культуранууд хэзээ эдеэшэжэ, ашаг ургасаа үгэхэ гээшэб гэхэдэ, «удаан хүлеэхэеэ болёобди» гээд, тэндэ байгшадай нэгэниинь хэлэнэ. Нээрээшье тиимэ. Редис мэнэ hаяар хуряахаар болохонь. Май hарын hүүлээр тэрэ суглуулагдажа, колхозой ургаса хуряалгын түрүүшын үүдэ нээхэ болоно. Тиигээд хүн зоной хэрэглэмжые хангаха хэрэгтэ зорюулагдан, колхозниrуудта үгтэхөөр, городшье абаашагдахаар хараалагданхай. Үгэрсэеэ июнь hарада хуряажа абаха юм.

Теплицэ соо дулааншье, наратайшье байдаг. Хэды тиимэ байгаашье hаань, эртын эдэ ургамалнуудай хойноhoo зүбөөр харууhалжа, али болохоор бөөмэйлхэ хэрэгтэй ха юм. Энэ хүдэлмэриие агроном Тамара Алексеевагай хүтэлбэри доро колхозниrууд Надежда Ивановна Виктор Андрианович хоёр эрхилнэ. Дулаан байлгахаhaa эхилээд, уhалха хүрэтэр—бүхы хараалагдаhан хүдэлмэриие үдэр, hүни илгадгүй хэдэгбди гэжэ тэдэнэр хөөрэнэ.

Огородой культурануудые тарижа ургуулха хэрэг гансахан теплицээр хизаарлагданагүй. Колхоздо парниково ажахы гэжэ байха. Теплицын урда тээхи талада бүтүү дулаанаар хэгдэhэн хашаа байна. Энэ хашаа соонь колхозой центрын парниково ажахы юм. Эндэ хамтадаа 350 рама бии. Тэндэ ургуулагдаhан рассаданууд поли дээрэ гаргагдажа hуулгагдаха. Колхозойнь бусад газарнуудта үшөө хоёр зуу гаран раматай парнигууд бии. Бүхыдөө 600 шахуу болоно.

Энэ колхоз хамта дээрээ 50 гектар овощной культурануудые тарихань. Хараалагдаhан түсэбэй ёhoop эдэ культуранууд 600 мянган түхэригэй олзо доход колхоздо үгэхэ юм. Үшөө хартаабха ехээр таригдаха...

—Бага зэргэ юумэ хэгдэжэ байгаашье haa, дутуу дунда зүйлнүүд хүдэлмэридэмнай үшөөл олон,—гээд, колхозой түрүүлэгшэ өөhэдыгөө шүүмжэлэн татажа хэлэбэ.

Энэ хэлэгшыень хэншье буруушаахагүй. Манай хүдэлмэридэ hайн hайханшье юумэ дүүрэн, haaраг муушье юумэ олон. Hайниень үргэжэ, haaрагыень зайлуулха хэрэгтэй ха юм. Городой оршон тойрондо байhан «Улаан Эрхирик» колхоз огородой культурануудые ехээр тарижа, баян ургаса абадаг колхоз болохо ёhотой. Энэ зорилгые дүүргэхын түлөө ехэ хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха шухала.

Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэнь энэ жэл түрүүшын шалгалта боложо үгэхэ байна.

Ц. Дамдинжапов.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1..., культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00773. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № ...